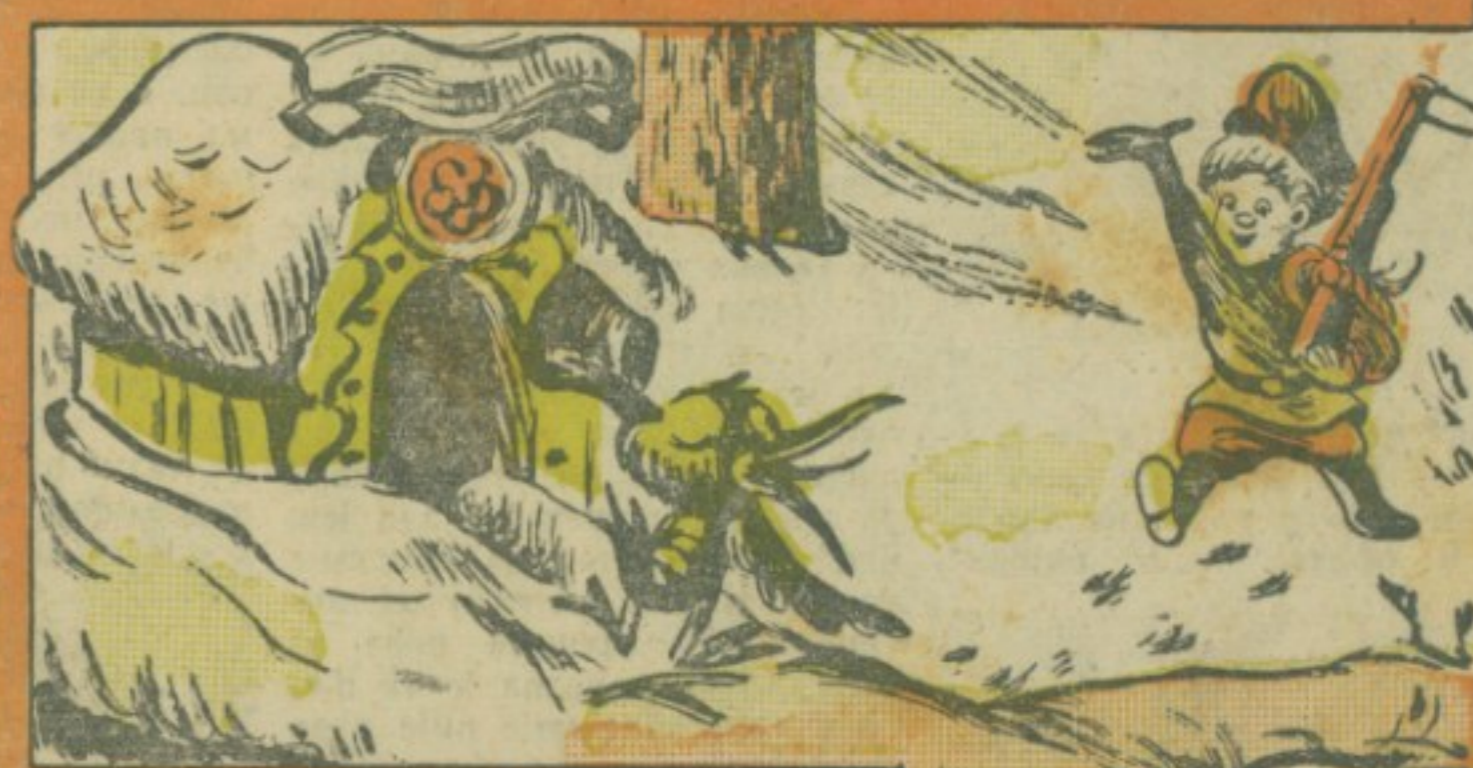

СТРИЦ МРГУД *и његова* МИКНИЈА

У овом броју:

- ЗЕМЉА ДЕЧЈИХ СНОВА
- ПРИЧА О РОЛФУ „ОСВЕТА“ ХИРО-ШИМЕ
- СТРИПОВИ: Мики, Флаш Гордон, Непобедиви Викинг, Везерица Пери, Томахајк, Од И-кара до ракете, Пагак Паја, Хајдук Станко и „хљаву“ других занимљивости

„СТИДИ СЕ КАО КУРЈАК У РУПИ“

Као савестан скупљач народних умотворина и речи, он се није ограничавао да неку изреку или пословицу само за бележи, већ је тражио да му се објасни и њен постанак, уколико је овај могао бити занимљив или необичан, или се, пак, без причине о постанку нека изрека не би ни могла разумети.

У многим случајевима Вук није могао да разреши порекло неких изрека, мада се доста о њима распитивао. Речи су остале сачуване у народу, али се, временом, заборавило како су постале. У другим случајевима, он признаје да са-

скочити и толико се уплаши да се приблије уз један крај рупе, а јаре уз други. Зато се у народу каже: „Стиди се као курјак у рупи“, јер се овај није усудио да дирне јаре.

Змија се сматра као природни непријатељ човеков, те се њих двоје никада не могу сложити. За кућом једног човека био је камен, а испод њега живела је змија. Она се била толико одомаћила да је често излазила и сунчала се пред својим станом. Но, једног дана син онога човека узне се кину и змији отсече реп, а змија њега уједла, па утече у

чин, путујући с другом, сисао у поток да се напије воде и ту наишао на хајдука. Он похватио путника и рекао: „Хајдуку, па кад друг рече нека га доведе, Турчин одговори: „Али неће да иде“. Друг му тада одврати нека пусти хајдука, а он нека дође сам, на што Турчин жалосно: „Пустити бих ја њега, али неће он мене“. Ове последње речи и сада се често наводе кад се неко ко се налази у шкрипцу хвали да је господар ситуације.

Потсмешљива прича за Турке је и она о Ери који је водео кобилу, па му Турчин кри-

ни с робом. Кад је после доста времена путник опет дошао у исти крај, чује да је цар, пошто је био обавештен о свирепости онога господара, наредио да га погубе, а све његово имање дао робу. Задовољан због учињене правде, путник оде бившем робу да му честита на срећи, а овај опет рече: „И то ће проћи“, јер народ сматра да све пролази, и добро и зло.

У народу се такође сматра да се „од суђења (судбине) не може утећи“, као и да је свакоме човеку суђено шта ће му се догодити. Зато не вреди никакав покушај да се од суд-

„МОЈА КУЋИЦА МОЈА СЛОБОДИЦА“

си не испева једну песму. Прво је баво узјахао Швабу и певао најдужу песму коју је знао. Кад је завршио, узјаше Шваба бавола, па уместо какве праве песме стално је пе-

Наш највећи скупљач народног блага, Вук Караџић, поред многобројне друге грађе о животу, обичајима и нарави нашег народа, сабрао је и више хиља-

КАКО СУ ПОСТАЛЕ ИЗРЕКЕ...

„ДОК ЈА ГЛЕДАМ МОЈ РЕП...“

да пословица, међу које је и ове — као што сам каже — још и „друге различне као оне у обичај узете рјечи“.

мо нагађа шта би могао значити неки израз, односно како је могло до њега доћи, јер га нико није могао објаснити. Такав је случај са изреком „Ком обојиш ком опанци“, за коју вели да су се ваљда некада двојица отимала око обуће, па један угробио обојке, а други опанке.

Постоји, међутим, доста примера изрека или пословица чији је постанак везан за неку познату причу или догађај, стваран или измишљен. Животиње су доста често јуначки такмичари. Често се чује: „Моја кућица, моја слободница“, а у народу се прича да је до ове изреке дошло овако. Био је један човек код лиснице, па га ова задржавала да код ње и преноћи, али јеж никако није хтео да пристане на то. Кад је отишао од лиснице, она кришом пође за њим, да види каква је та његова кућа због које није хтео да остане код ње, у удобној пећини. А јеж, дошавши до једне клале, увуче се под њу у бубово лишће, протегне се колико је дуг и рече: „Моја кућица, моја слободница“.

Ево и једне друге такве приче. Да би ухватио курјака, људи ископају дубоку рупу и ставе у њу јаре. Курјак ноћу чује како се јаре дере, па скочи у рупу да га поједла, али чим се нађе на дну он примеће да више не може из ње и-

рупу, из које више није излазила. Пошто је дете умрло од уједа, човек га сахрани више куће. Прошло је много времена и кад се жалост мало утишала човек дође пред камен и позове змију да се помире, па да живе опет у пријатељству као раније, јер оно што је било не може се поправити. Али, змија му на то одговори: „Док ја гледам мој реп, а ти твога сина гроб, нема правог пријатељства међу нама“, што је у народу остало као пословица кад се хоће истаћи да се нешто не може заборавити.

И Турци су често били повод постанку понеке приче која је после прешла у изреку или пословицу. Каже се, на пример, како је некакав Тур-

„КАД ЛИ СЕ ПРЕ ПОТУРЧИ...“

шом пришао с леђа, скинуо улар са кобиле и ставио га себи на главу, па уместо кобиле пошао за Ером, желећи да се нашали с њим. Кад је Турчин једном застао, Ера се окрете и, видевши место кобиле Турчина са чалмом на глави, рече: „Кад ли се пре потурчи, кад ли чалму стече“. Ово је остало као изрека за онога који брзо промени мишљење или понашање.

Каже се, исто тако: „Ко се један пут ожеже и на хладно пуцне“, а то зато што се неки Арнаућин опекао једући печену бундеву, па је после преко плота дувао и на бундеву у пољу, на врежи. За изреку која гласи: „Промеће се као хоша кроз пољаву“ кажу да је постала на тај начин што је Насралин-хошу жена прекоревала што седи беспослен и не привређује ништа, него нека се промеће, тј. ради штогод. Хоша на то узео пољаву, прорезао је преко средине, па се почео провлачити, прометати кроз њу, као да нешто ради.

Има пословица у којима је, у мало речи, скривена дубока мудрост народна, или које су плод дуготрајног искуства и запажања. „И то ће проћи“, прича се да је рекао путник један роб, кога је његов господар био ухватио у јарам и терао да вуче плуг, кад је путник почео говорити господару да није право то што чи-

бине побегне. Тако су једном цару прорекли да ће му кћи умрети од уједа змије. Да би је сачувао, он начини двор од стакла у који ни мрав није могао ући, па кћер није пуштао никуд из двора. Али, суђеног дана она затражи грођа да једе. Слуга јој донесе велики грозд, у коме је била скривена мала змија. Змија уједе цареву кћер и тако се судбина ипак испуни.

По селима се може још чути клетва: „Анатемате, баволе“, а ево како Вук Караџић објашњава њен постанак. У неком манастиру ухватише једну живих ракова, па пошто свакоме прилепе запаљену свећу на леђа, пусти их ноћу у порту, да би уплашили калуђера који је увек рано устајао, још по мраку, па и њих будио. Кад је калуђер видео узору свеће како се крећу, ста не се крстити и говорити: „Анатемате бавола и његова имена“, а баво, који је све то из прикрајка посматрао, одговори му: „Анатемате тебе и твојих бика, јер то ни ја досад нисам видео“.

Кад неко нешто стално понавља, каже му се да то ради „као Шваба тралала“. То зато што су се Шваба и баво погодили да један другог носе све докле док онај који се но-

„ОД СУДБИНЕ СЕ НЕ МОЖЕ УТЕТИ...“

вао „тралала“, преваривши тако бавола, који га је морао целог дана носити.

„КАО ШВАБА ТРАЛАЛА...“

Вил Вестер:

НЕОБИЧАН ЛЕК

дам, јер се све плашим да нешто нисам пре видео.

Опет га је куцао, загледао и прегледао и најзад му рекао да дође сутра. Треба, вели, да погледа још нешто у својим књигама.

Кад је дебелко сутрадан отишао лекару, лекар је био тужан, просто угучен.

— Волео бих, драги господине, — казао је он — кад бих могао ово да прећутим. Али, моја је дужност да говорим. Скупите сву своју храброст да ме саслушате до краја. То није лако чути, али свакога човека то очекује. Средите своје послове, помириште своју душу с богом и направите тестамент. Не треба више да се бринете што је ваше тело дебело. Побрините се за своју душу. За три недеље бићете ослобођени свога тела. За три недеље морате да умрете.

— За име света! — узвикну дебелко и скочи. — Да ли ви то озбиљно говорите?

— Сасвим озбиљно, — рекао је лекар. — Ви знате да ја из своје куће не пуштам лако болеснике неизлечене. Не хвалим се, али најдалеко је допрла моја слава. Ето, и ви сами дошли сте овамо чак из трећег града. Али, зашто да кријем од вас истину? Моје књиге не лажу. За двадесет и један дан догодиће се катаклизма вашег живота, то јест, обично речено, ви ћете умрети.

— А зар нема, драги докторе, баш никакве помоћи? — стењао је дебелко.

— Има ли лека против судбине? — упитао је лекар.

Посета је била завршена, други су болесници чекали на ред и несрећни дебелко, сав у зноју, изишао је из докторове куће. Сео је у кола и вратио се кући.

Двадесет и другога дана, пред кућу славног лекара стала су кола из којих је изишао витак младић, устрчао брзо уза степенице, излетео пред лекара и стао да виче:

— Лаковчино! Варалицо! Незналицо! Толики си ми страх утерао у кости после оног глупог прегледа! Направио сам тестамент, исповедао се, поштио, и дану и ноћу дрхтао плашећи се смрти. А данас је двадесет и други дан а ја нисам мртав, нити личим на самртника...

Лекар се само насмешно.

— А да ли сте омршавили? — упитао је он.

— Јесам, — узвикну љутито човек. — Мртав сам као притка. Кад се човек три недеље плаши смрти, месо му просто отпада с ребара.

— Тако је, имате право, — рекао је лекар. — Ја сам вам баш ту медицину и преписао.

— Којег медицину?

— Страх. И, као што видим, тај лек је имао успеха.

— Зар сте ви то тако мислили? — казао је бивши дебелко. — А ја сам веровао да ви то истински говорите и да ћу ја збиља умрети.

— Па, иначе не би помогло, — одговорио је лекар.

— Али, могли сте бар да ми мало намигнете, — уздахнуо је некадашњи дебелко.

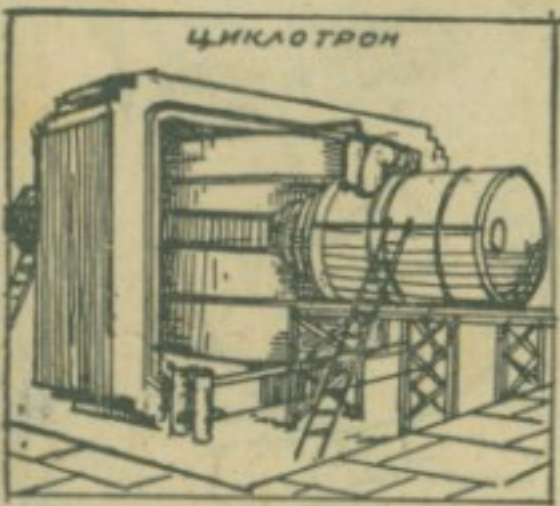
Кроз живот и школу

ОНИ су стварали НАУКУ

„Природни елемент водоник је као и многи други елементи, састављен од два изотопа, обичног водоника и такозваног тешког водоника. Они се налазе у природи у односу 6.000 према 1. Вода која је направљена од чистог тешког водоника и кисеоника има другачије особине од обичне воде и назива се тешком водом“. (Харолд С. Јури, 1931—33).

Харолд С. Јури родио се у Индијани, 1893. Универзитет је завршио 1917 године у Монтани, а доктор хемије постао је 1923. Нобелову награду добио је 1933 године за откриће тешког водоника и његово одвајање од обичног водоника. Он је професор хемије на Чикашком универзитету. Носилац је многих одликовања, а добио је и више награда.

„Наелектрисани атоми, јони, могу се у магнетском пољу убрзати у спирали, тако да при-

том добијају огромне брзине“. (Е. О. Лоренс, 1930)

Ернест Лоренс родио се у Јужној Дакоти, 1901 године, као син норвешких доселеника. После студија у Миннесоти, докторирао је у Чикагу. На идеју о циклотрону дошао је 1928, а први модел је приказао 1930 године. У својој 29 години постао је професор. Године 1939 добио је Нобелову награду, а додације и многа друга одликовања.

„Убрзани протони су у стању да разбију атом литијума, тако да се од њега створе два атома хелијума“. (И. Д. Кокрофт и Е. Т. С. Волтон, 1932)

Џон Кокрофт, енглески атомист и физичар, родио се 1897 године. Заузимао је високе положаје у научним установама. Био је њак Рутерфорда. Сада је руководио заводом за атомска истраживања у Харвелу, у енглеској покрајини Беркшир. Године 1951 добио је са Волтоном Нобелову награду за физику.

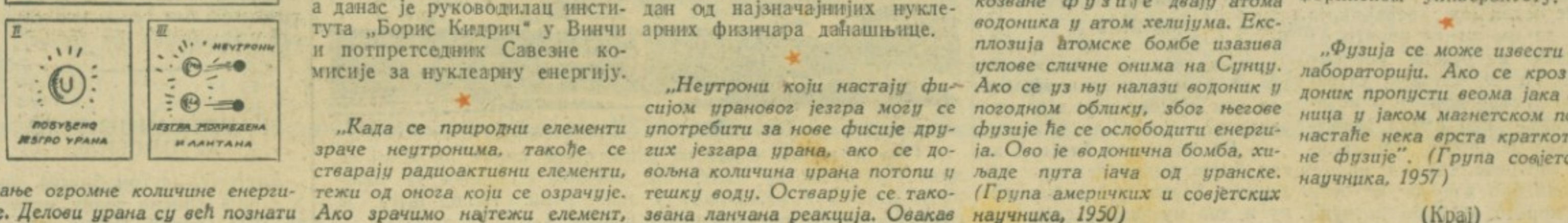
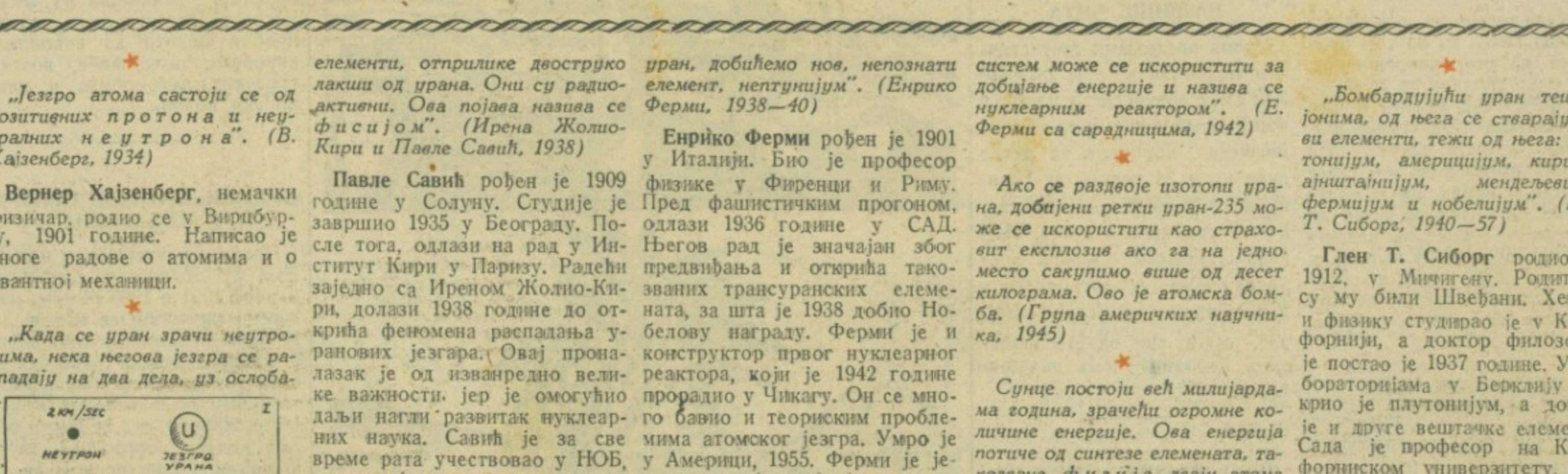
Ернест Волтон родио се 1903 у Ирокој. Од 1929 године ради са Кокрофтом на убрзавању наелектрисаних атома високим напоним. Овај рад довео је, 1932, до открића распадања неких лакших елемената. Због овога је добио Нобелову награду 1951 године.

„Алфа-зраци радијума из језгара неких атома избацују неутроне, веома продорне, неутралне честице“. (Џејмс Чедвик, 1932)

Џејмс Чедвик рођен је 1887 године у Енглеској. Студирао је и бавио се нуклеарном физиком. Пошто су немачки научници Боте и Бекер били пронашли да неки елементи, обасјани радијумским зрацима, изашћу неке веома продорне зраке, он је после много експеримената утврдио да су ове у питању нове честице, неутрони. За ово откриће добио је Нобелову награду, 1935.

„Радиоактивни елементи могу се произвести и вештачки, у лабораторији, када се озраче неки стабилни елементи. Тако се добијају радиоактивни фосфор, алуминијум и много других“. (Ирена Жолото-Кири и Фредерик Жолио, 1934).

ФЛАШ ГОРДОН ЗАРОБЉЕНИК ЈУДИ ИЗ СВЕМИРА

ФЛАШ ГОРДОН

ТЕНК... ЗАСИПА НАС ГРАНАТАМА! ТРЕБА БРЗО УЗМАТИ ПРЕ НОШТО ПОДЕСЕ ДОМЕТ!

ОХ! ШУМА ЈЕ ПУНА ВОЗНИКА! ПРЕСЕКЛИ СУ НАМ ОТЕТУПНИЦУ!

У ОРМАНУ ЗА ДЛАТ-КЕ ПРИМЕТИО САМ НЕКИ ЕКСПЛОЗИВ! ДА... ЕВО ГА... ОВО БИ МОГЛО ДА РАЗНЕСЕ ТЕНК!

НАПРАВИ ОД ТОГА СВЕЖАЊ! УЗИМАМ НА СЕБЕ ИСПОРУКУ!

ПОГЛЕДАЈТЕ! КРИЛАТА ЖИВОТИЊА... ЛЕТИ ПРЕМА НАМА!

БРЗО! УЗМИ ГА НА НИШАН!

КАО АВИОН ЗА ОБРУШАВАЊЕ, УСТРЕМИО СЕ ХУКО НА НЕПРИЈАТЕЉСКИ ТЕНК И БАЦИО СВЕЖАЊ ЕКСПЛОЗИВНИХ ШТАПИЊА...

ПУН ПОГОДАК!

МОТОР ГОРИ! БЕЖИМО!

ПУТ ЈЕ ЧИСТ, ФЛАШЕ! БРЗО У БРДА! ЈА САМ ЗАШТИТНИЦА!

ФИНО ЈЕ ИМАТИ АВИАЦИЈУ НА СВОЈОЈ СТРАНИ!

ПОД ЗАШТИТОМ ТАМЕ, БЕГУЊИ СУ СТИГЛИ ДО ЈЕДНЕ ПЕЌИНЕ.

ОВДЕ ЊЕМО ПРОВЕСТИ НОК МОМЦИ!

ОСТАВИ КУ ГЛУШАЛИЦЕ НА УШИМА, ФЛАШЕ! АКО ОВИ ГЛАСОВИ НА РАДИЈУ НЕШТО ЗНАЧЕ, УЈУТРУ КУ МОКИ ДА ИХ РАЗУМЕМ! МИ НА НАШОЈ ПЛАНЕТИ УЧИМО СТРАНЕ ЈЕЗИКЕ У СЛУ!

ТРЕБА НЕШТО ДА СМИСЛИМО, МАНИМО...

УЈУТРУ ЊЕ ВОЈСКА, ТРАГАЈУЋИ ЗА НАМА, ПОЧЕТИ ДА „ЧЕШЊА“ ШУМУ!

ЗОРА. ПОЛИЦИСКЕ ЧЕТЕ РАЗМИЛЕЛЕ СУ СЕ СВЕДА, ТРАЖЕЊИ НЕСТАЛЕ „ЖИВОТИЊЕ“...

ДОК У ЗАБАЧЕНОЈ ПЕЌИНИ...

ГОВОР СА ЗАТВОРЕНИМ УСТИМА! НА ЗЕМЉИ ГА УПОТРЕБАВАЈУ ЗА ЕМИСИЈЕ ИЗ БУЧНИХ РАКЕТА!

ПРИМЕНЕНО ЈЕ ДА КАД СЕ ПИЛОТУ ЗАТВОРЕНОС И УСТА, ОН ИПАК ЧУЈЕ ОВОЈ ГЛАС ПОМОКУ МАЛОГ МИКРОФОНА КОЈИ МУ СЕ СТАВИ У УШИ! ЈАСНО МИ ЈЕ! ЈУДИ САОВЕ ПЛАНЕТЕ ГОВОРЕ КРОЗ УШИ! НАСТАВИКЕ СЕ

ПРИМЕНЕНО ЈЕ ДА КАД СЕ ПИЛОТУ ЗАТВОРЕНОС И УСТА, ОН ИПАК ЧУЈЕ ОВОЈ ГЛАС ПОМОКУ МАЛОГ МИКРОФОНА КОЈИ МУ СЕ СТАВИ У УШИ! ЈАСНО МИ ЈЕ! ЈУДИ САОВЕ ПЛАНЕТЕ ГОВОРЕ КРОЗ УШИ! НАСТАВИКЕ СЕ

ПРИМЕНЕНО ЈЕ ДА КАД СЕ ПИЛОТУ ЗАТВОРЕНОС И УСТА, ОН ИПАК ЧУЈЕ ОВОЈ ГЛАС ПОМОКУ МАЛОГ МИКРОФОНА КОЈИ МУ СЕ СТАВИ У УШИ! ЈАСНО МИ ЈЕ! ЈУДИ САОВЕ ПЛАНЕТЕ ГОВОРЕ КРОЗ УШИ! НАСТАВИКЕ СЕ

„Језгро атома састоји се од позитивних протона и неутралних неутрона“. (В. Хајзенберг, 1934)

ВЕРНЕР ХАЈЗЕНБЕРГ, немачки физичар, родио се у Виртсбург, 1901 године. Написао је многе радове о атомима и о квантној механици.

„Када се уран зрачи неутронима, нека његова језгра се распадају на два дела, из ослоба-

елемента, отприлике двоструко лакши од урана. Они су радиоактивни. Ова појава назива се фисијом“. (Ирена Жолото-Кири и Павле Савић, 1938)

Павле Савић рођен је 1909 године у Солуну. Студије је завршио 1935 у Београду. После тога, одлази на рад у Институт Кири у Паризу. Радећи заједно са Иреном Жолото-Кири, долази 1938 године до открића феномена распадања уранових језгара. Овај проналазак је од изванредно велике важности, јер је омогућио даљи напредак нуклеарних наука. Савић је за све време рата учествовао у НОБ, а данас је руководио институтом „Борис Кидрич“ у Винчи и потпретседник Савезне комисије за нуклеарну енергију.

„Када се природни елементи зраче неутронима, такође се стварају радиоактивни елементи, тежи од онога који се озрачује. Ако зрачимо најтежи елемент,

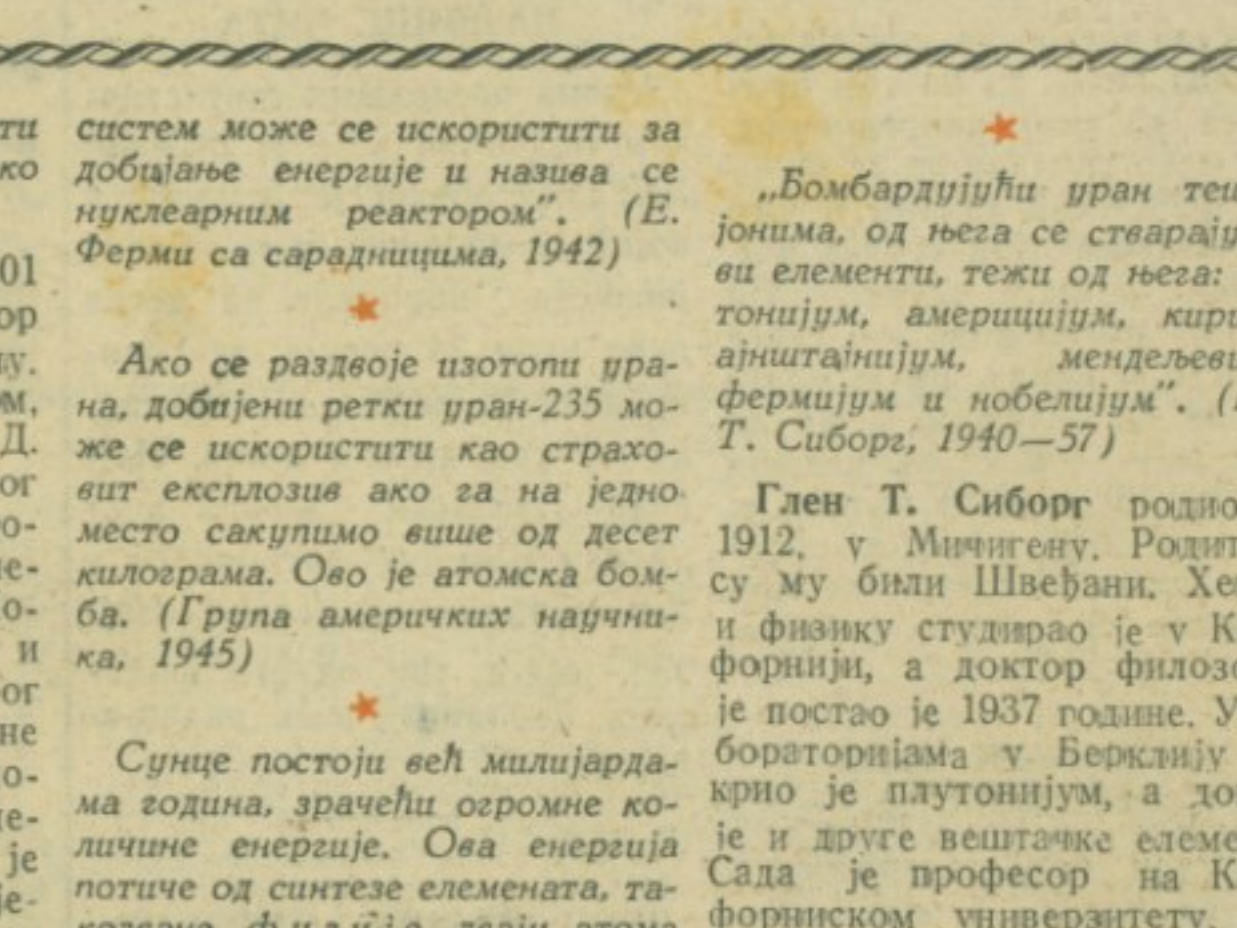
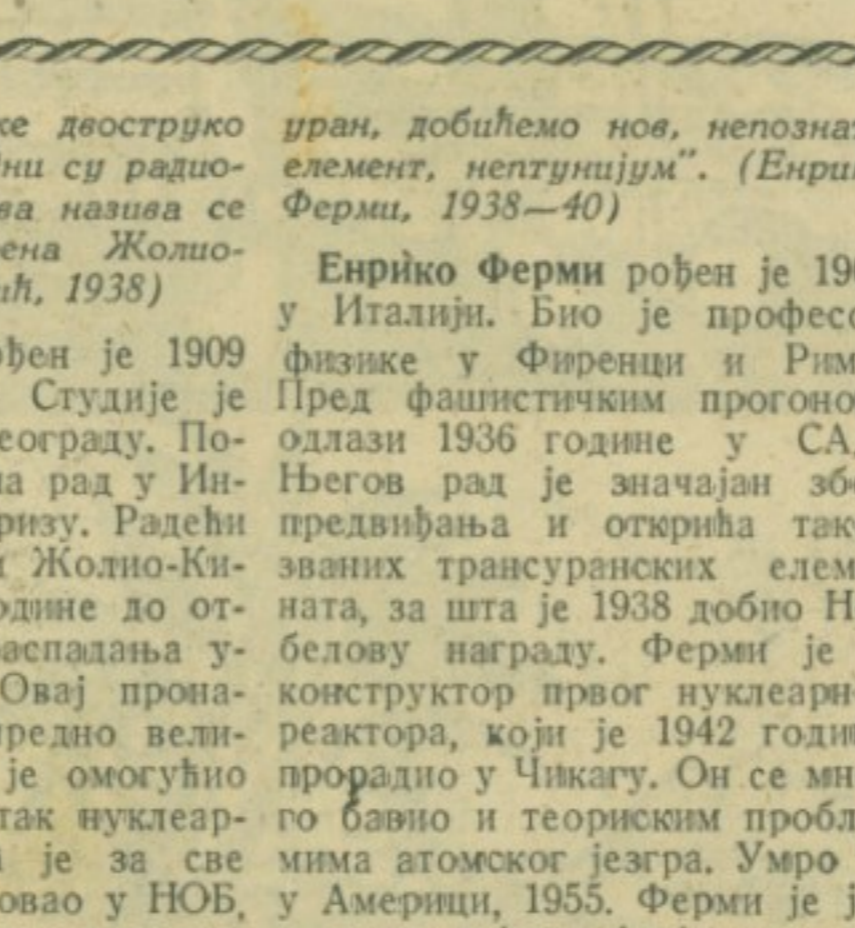
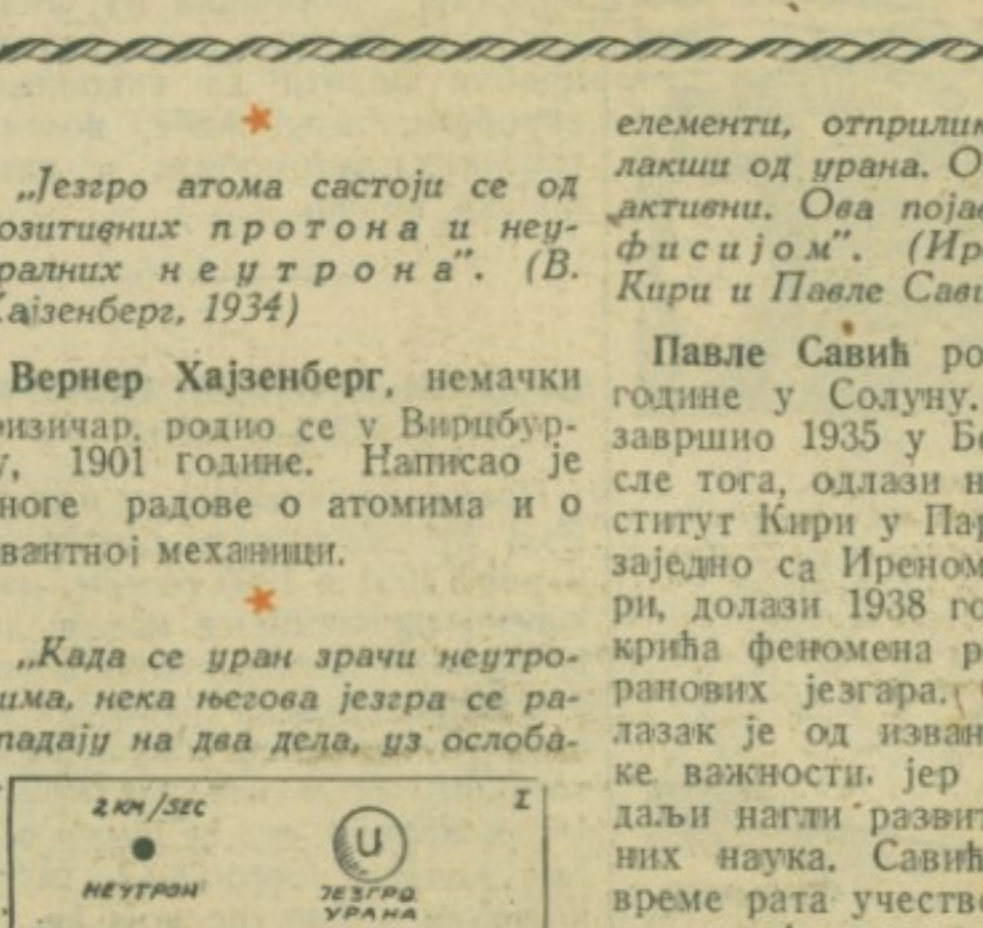
уран, добићемо нов, непознати елемент, непутијум“. (Енрико Ферми, 1938—40)

Енрико Ферми рођен је 1901 у Италији. Био је професор физике у Фиренци и Риму. Пред фашистичким прогоном, одлази 1936 године у САД. Његов рад је значајан због предвиђања и открића такозваних трансуранијских елемената, за шта је 1938 добио Нобелову награду. Ферми је и конструктор првог нуклеарног реактора, који је 1942 године програднио у Чикагу. Он се много бавио и теориским проблемима атомског језгра. Умро је у Америци, 1954. Ферми је један од најзначајнијих нуклеарних физичара данашњице.

„Неутрони који настају фисијом урановог језгра могу се употребити за нове фисије других језгара урана, ако се довољна количина урана потопи у тешку воду. Остварује се такозвана ланчана реакција. Овакав систем може се искористити за добијање енергије и назива се нуклеарним реактором“. (Е. Ферми са сарадницима, 1942)

Ако се раздвоје изотопи урана, добијени ретки уран-235 може се искористити као страховит експлозив ако га на једно место сакупимо више од десет килограма. Ово је атомска бомба. (Група америчких научника, 1945)

Сунце постоји већ милијардама година, зрачећи огромне количине енергије. Ова енергија потиче од синтезе елемената, такозване фузије двају атома водоника у атом хелијума. Експлозија атомске бомбе изазива услове сличне онима на Сунцу. Ако се уз њу налази водоник у погодном облику, због његове фузије ће се ослободити енергија. Ово је водонична бомба, хиљаде пута јача од уранске. (Група америчких и совјетских научника, 1950)

„Бомбардујући уран тешким јонима, од њега се стварају нови елементи, тежи од њега: плутонијум, америцијум, киријум, ајнштајнијум, менделџевијум, фермијум и нобелијум“. (Глен Т. Сиборџ, 1940—57)

Глен Т. Сиборџ родио се 1912, у Минчигену. Родитељи су му били Швеђани. Хемију и физику студирао је у Калифорнији, а доктор филозофије постао је 1937 године. У лабораторијама у Берклију открио је плутонијум, а додације и друге вештачке елементе. Сада је професор на Калифорнском универзитету.

„Фузија се може извести и у лабораторији. Ако се кроз водоник пропусти веома јака вярница у јаком магнетском пољу, настаће нека врста краткотрајне фузије“. (Група совјетских научника, 1957)

„Радиоактивни елементи могу се произвести и вештачки, у лабораторији, када се озраче неки стабилни елементи. Тако се добијају радиоактивни фосфор, алуминијум и много других“. (Ирена Жолото-Кири и Фредерик Жолио, 1934).

„Када се природни елементи зраче неутронима, такође се стварају радиоактивни елементи, тежи од онога који се озрачује. Ако зрачимо најтежи елемент,

уран, добићемо нов, непознати елемент, непутијум“. (Енрико Ферми, 1938—40)

Енрико Ферми рођен је 1901 у Италији. Био је професор физике у Фиренци и Риму. Пред фашистичким прогоном, одлази 1936 године у САД. Његов рад је значајан због предвиђања и открића такозваних трансуранијских елемената, за шта је 1938 добио Нобелову награду. Ферми је и конструктор првог нуклеарног реактора, који је 1942 године програднио у Чикагу. Он се много бавио и теориским проблемима атомског језгра. Умро је у Америци, 1954. Ферми је један од најзначајнијих нуклеарних физичара данашњице.

„Неутрони који настају фисијом урановог језгра могу се употребити за нове фисије других језгара урана, ако се довољна количина урана потопи у тешку воду. Остварује се такозвана ланчана реакција. Овакав систем може се искористити за добијање енергије и назива се нуклеарним реактором“. (Е. Ферми са сарадницима, 1942)

Ако се раздвоје изотопи урана, добијени ретки уран-235 може се искористити као страховит експлозив ако га на једно место сакупимо више од десет килограма. Ово је атомска бомба. (Група америчких научника, 1945)

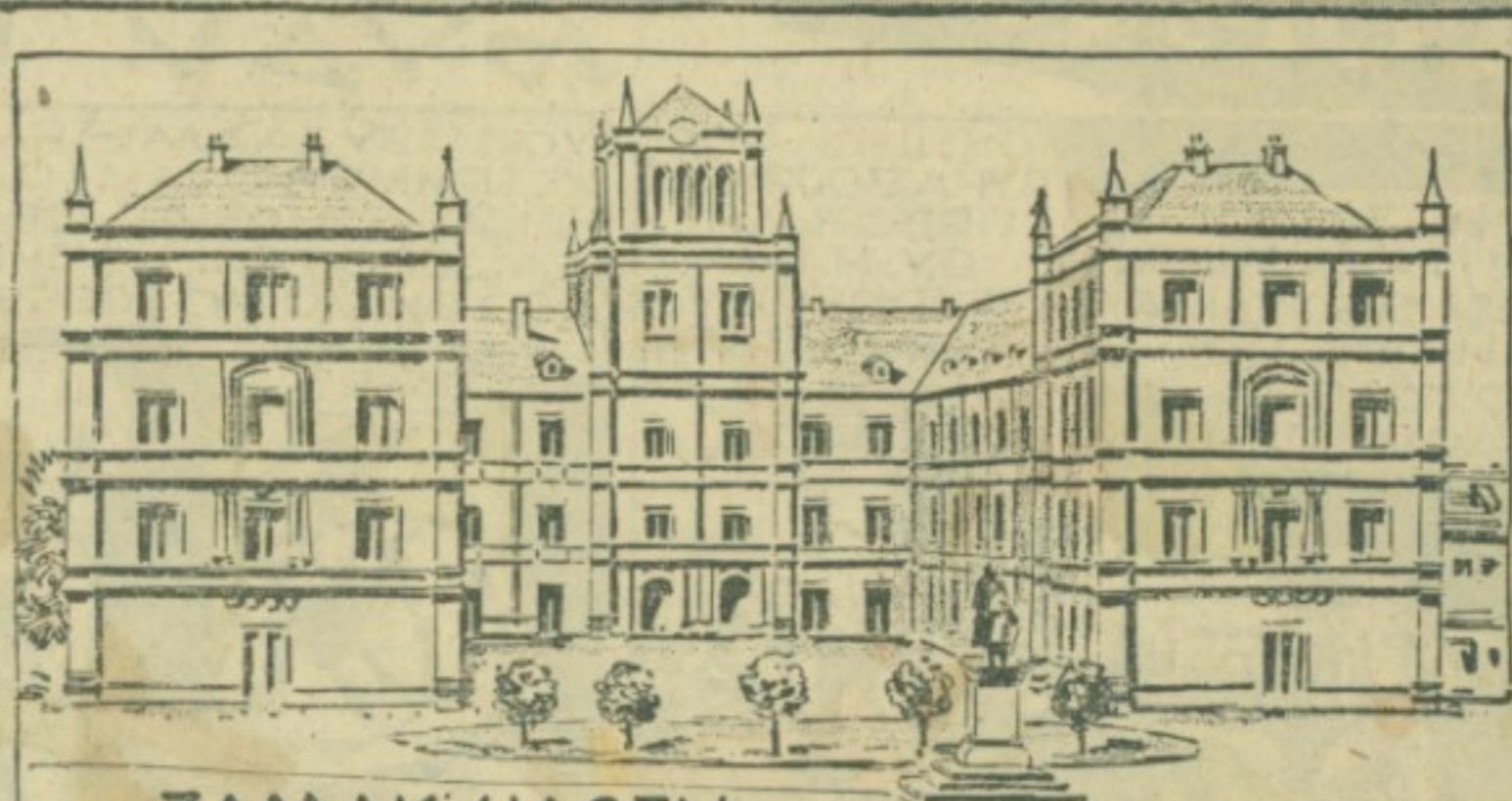
Сунце постоји већ милијардама година, зрачећи огромне количине енергије. Ова енергија потиче од синтезе елемената, такозване фузије двају атома водоника у атом хелијума. Експлозија атомске бомбе изазива услове сличне онима на Сунцу. Ако се уз њу налази водоник у погодном облику, због његове фузије ће се ослободити енергија. Ово је водонична бомба, хиљаде пута јача од уранске. (Група америчких и совјетских научника, 1950)

Ripley's ВЕРОВАТИ ИЛИ НЕ!

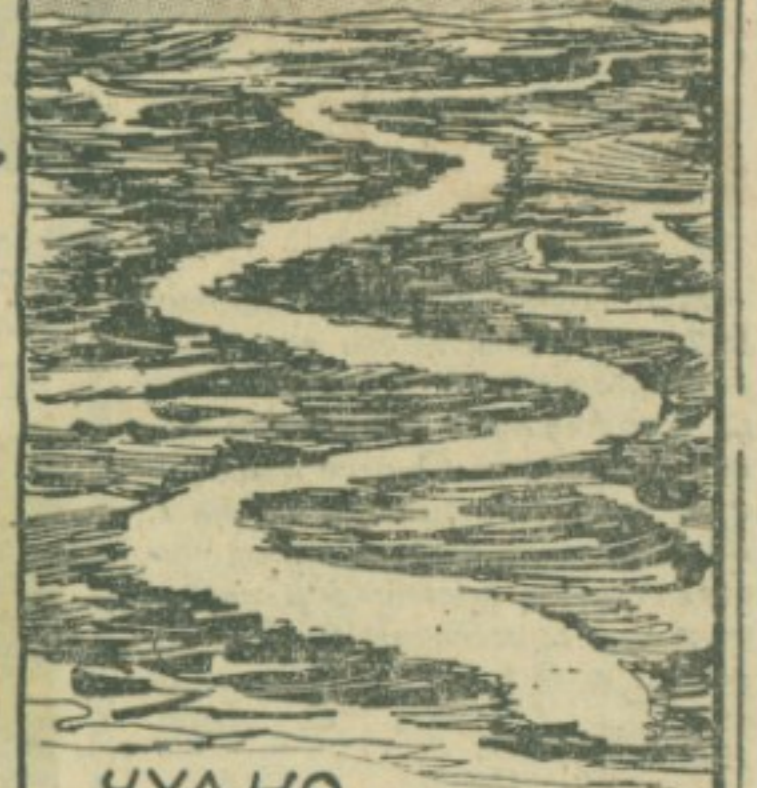
СТОЛИЦА ЗА НОГЕ ЈЕДНОГ КРАЉА
ИМПЕРАТОР ЈУСТИНИЈАН II ПОШТО ЈЕ ПОСЛЕ 10 ГОДИНА ИЗГНАНСТВА ПОВРАТИО ПРЕСТО ИСТОЧНОГ РИМСКОГ ЦАРСТВА, ВЕЗАО ЈЕ ДВА ИМПЕРАТОРА КОЈИ СУ МУ БИЛИ ОТЕЛИ ДРЖАВУ И НА ДАН КРУНИСАЊА, 705Г., УПОТРЕБИО ИХ КАО СТОЛИЦУ ЗА НОГЕ.

ЈЕДАН ОД ЊИХ ЗВАО СЕ ЛЕОНТИДУС (МАВ), А ДРУГИ АБСИМАРУС (ЗМИЈА).

ЗАМАК ЧАСТИ

(ЕРЕНБУРГ) У КОБУРГУ, ДОБИО ЈЕ ТО ИМЕ ЗБОГ ТОГА ШТО ЈЕ БИО ПРВИ ФЕУДАЛНИ ДВОРАЦ У НЕМАЧКОЈ КОЈИ СУ ГРАДИЛИ ПЛАКЕНИ РАДНИЦИ ДОТАДА СУ СВИ ЗАМКОВИ ПОДИЗАНИ БЕСПЛАТНОМ РОБОВСКОМ СИЛНОМ.

ЧУДНО "ПОРОДИЧНО СТАБЛО"

САЛПАС - СИБУШНЕ МОРСКЕ ЖИВОТИЊЕ ОБОДЕНЕ ЦРВЕНОМ ФОСФОРЕСЦЕНТНОМ БОЗОМ ВЕЗАНЕ СУ ЗА СВОЈЕ СРОДНИКЕ ПРОВИДНИМ КОНЦИФИМА ОБРАЗУЈУКИ ПОРОДИЧНИ ЛАНАЦ ДУГ ПО 60 КИЛОМЕТРА

ОСТРВО САКСИЈА

У КАНАДИ ДОБИЛО ЈЕ ТО ИМЕ ЗБОГ ШИПОВСКИХ СТЕНА КОЈЕ ИЗГЛЕДАЈУ КАО ВЕЛИКЕ САКСИЈЕ ЗА ЦВЕТЕ.

ЛЕС НИКОЛС
ИЗ ДЕТРОИТА (САД) ЗВИЖДИ КРОЗ НОС НЕ ОТВАРАЈУКИ УСТА.

ДРВО
ИЗРАСЛО ИЗ ГОЛОГ ЗИДА НА ЧЕТИРИ МЕТРА ОД ЗЕМЉЕ, НА КУКИ ЛИЛИЈАН ГРИН ИЗ ВАШИНГТОНА

Робовски рат

Од 8 септембра до 24 октобра 1914 године трајао је, у различитим фазама, бој на планини Гучеву, јужно од Лознице. Од 25 септембра до 24 октобра, и српске и аустријске трупе које су учествовале у борби на овом сектору утврдиле су се, и старале се да по сваку цену одрже своје положаје, дејствујући једне против других пешадском, митраљеском и артиљеријском ватром, затим кратким ноћним и дневним препадима. Тако се прешло у праву робовску борбу.

Шеста аустријска армија није имала снаге да на том делу фронта настави напредовање, па се зато трудила да те положаје што боље утврди и што дуже задржи. Код српске војске био је исти случај. Ни она није имала довољно снаге да пређе у напад, па је одлучено да се положаји држе по сваку цену док се не изврши попуна људства и муниције. За време ове робовске борбе, и српске и аустријске трупе имале су велике губитке.

УЛТРА-ЗВУК ЧУВА БРОДОВЕ

Известан број аустралијских прекоокеанских бродова добио је један нов уређај, који треба да им штити корито од шкољака и различитих морских трава. То је, уствари, ултразвучни уређај, који се у пракси показује као веома ефикасан. Када је, после једногодишње употребе оваквог апарата, брод био извучен на суви док, корито је било потпуно

чисто. Овај уређај стално производи ситне вибрације, које онемогућавају свако таложење и пријањање за корито брода.

НАЈЛУКСУЗНИЈИ АУТОМОБИЛ НА СВЕТУ

Најлуксузнији аутомобил на свету припада председнику Републике Венецуеле. То је један раскошни светлоплав "Кадиллак" који је стајао 35 милиона француских франака, што износи око десет пута више од сериских кола исте врсте. Међутим, у ова луксузна кола уграђени су разни уређаји, као што су телефон, телевизор, радио-емисиона станица, мали бар и митраљеско гнездо, за шта је плаћено још 85 милиона франака.

ЗЕМЉА У КОЈОЈ СЕ НАЈВИШЕ ЧИТА

Према последњим статистичким подацима које је објавио УНЕСКО, Јапан је земља у којој се највише чита. Свака јапанска породица за месец дана купи 24 ревије, за годину дана 18 књига и сваког дана по три дневна листа. Највећи јапански дневни лист "Асахи Шимбун" штампа се у пет милиона примерака. Најзад, свега три од стр јапанских породица нема радио-апарат.

ЗБОГ МУЗИКЕ ОМРЗНО МУЗИКУ

— Не разумем како можете да budete против музике кад вам је цела породица музикална?
— Ех, разумели бисте и ви кад бисте имали четри музикалне ћерке, музикалну жену и два музикална сина.

Тако је изгледало

Ово је копија слике из једне старе књиге на којој се види Индијанац из Централне Америке с лонцем за чоколаду, шољом и мешалицом у левој руци. Испод њега је гранича какао над свежњем ваниле.

Ненадмашан стенограф

Приликом конгреса швајцарског Удружења стенографа, доктор права и стенограф Херман Гиломен, из Берна, однео је прве награде у свим категоријама такмичења за стенографе. Гиломен је једини човек на свету који максималном брзином стенографише на једанаест језика, међу којима и на старогрчком и латинском. Он је недавно освојио прво место на једном међународном такмичењу као најбољи стенограф шпанског језика на свету, а такође и у категорији "лепа стенографија и читљивост".

НАЈОПАСНИЈА ЗАНИМАЊА

Упоредивањем статистичких података највећих француских, британских и италијанских осигуравајућих друштава, утврђено је да би се најопаснија занимања на свету могла разврстати овим редом: пробни пилоти на авионима, акробати, људи-жабе, возачи тркачких аутомобила и планински водичи.

БУДУЋИ АТОМСКИ ЦЕНТРИ У МАЂАРСКОЈ

Према петогодишњем плану, који ће обухватити раздобље између 1961 и 1965 године, мађарски научници се надају да ће у својој земљи постојати више атомских центара. Мађарска је богата у урањеној руди. Због тога што располаже извештно јаким жлицама, она ће имати веома велика постројења, међу највећим у Европи, која ће утицати на брз успон индустријске производње ове земље.

ПРАКТИЧАН ИЗУМ ЗА АУТОМОБИЛЕ

Америчка аутомобилска индустрија спрема једну новост за 1958 годину. Наиме, довод

горива регулисаће се електричним путем, а не механичким, као што је то досад било. Возач ће имати само да притисне дугме, а један "електронски мозак" преузме све остало на себе. Овај уређај, који ће бити монтиран испод хладњака, примаће разне сигнале — температуру ваздуха, степен успона и слично — и одмах ће то преносити на мотор, чиме ће регулисати отварање вентила и количину горива. Уређај почиње да ради тек кад је машина у покрету, док је потпуно блокиран кад аутомобил стоји, тако да неће бити непотребног истицања бензина.

КО СУ БЕДУИНИ?

Бедуин на арапском (bedawi или badawi) значи становник пустиње. То је назив за арапска номадска племена која живе на Арапском Полуострву, у Сирији, Трансјорданији

и Северној Африци. Они су пореклом из Неца, у Арабији. Углавном се баве сточарством, а гаје много камиле и коње. Ратоборни су и познати су као добри јахачи и извршни стрелци.

САМО ПРОФЕСОР ТАКО МОЖЕ

— Дајте ми, молим вас, једну марку од 20 динара.
— Изволите, друже професоре.
— Хвала! А колико стаје ова марка?

ТЕЛЕВИЗИСКИ ТЕЛЕСКОП

Сарадник Пулковске опсерваторије у Лењинграду Купренич конструисао је нов астрономски апарат — телевизијски телескоп. Специјалном дугом догледу прикључен је телескоп који светлост претвара у електричне сигнале, а они се посебном апаратуром појачавају и преносе на телевизијски екран. Овим телевизијским телескопом совјетски астрономи ће моћи да још даље продру у дубину звезданог просторства и да с досад непознатом тачношћу и јасноћом фотографишу небеска тела. Помоћу овог телевизијског телескопа они ће бити у стању да прате лет ракета за које совјетски научници верују да ће моћи да буду испале на Месец.

НЕОБИЧНИ РЕКОРДЕРИ

Приликом једног необичног такмичења одржаног недавно у САД, Шведанка Харијета Асп, глумица на америчкој телевизији, проглашена је за жену с највише младежа на свету. Она их има равно 21.719.

Још необичније такмичење одржано је у једном другом америчком граду. На њему је нека Маргарет Сон проглашена за победника, јер има највећи број кварних зуба — 32.

БАНКЕТ ИТАЛИЈАНСКИХ ГУРМАНА

У току недавно одржаног банкета највећих италијанских гурмана, 35 прождрљивца који су заједно били тежки близу 4.500 килограма појели су: 15 јагњанаца, 52 пилета, 150 пастрмки и 35 килограма воћа и попили 100 литара вина.

ПРВО ЉУДИ, ПА МАШИНЕ

Недавно је завршено заседање Генералне скупштине ОУН. Многи се питају како делегати појединих земаља разумеју говоре других делегата. Споразумевање људи разних народности, међутим, не претставља триумф никакве машине или електронског уређаја, већ триумф човечје способности.

Зашто људе нису заменили „електронски преводиоци“? Одговор је једноставан. Испред сваког говорника, и

водећи на француски, руски и кинески. У енглеској кабинети, међутим, никакво преводјење није потребно све док траје говор на енглеском.

Гласови преводилаца иду преко телефонских жица до малог пријемника смештеног на столу сваког делегата. Помоћу слушалица, слухачи онима код радио-пријемне службе, сваки делегат слуша говор који сам изабере. Ако жели да непосредно слуша говорника, искључује слушалице. У обрнутом случају, делегат слуша само глас преводиоца,

и то истовремено; док говорник говори.

Механички или електронски преводилац, међутим, веома је сличан писаћој машини комбинованој с речником. Он располаже „електронском меморијом“, уствари дугом листом речи оба језика, спојених једна с другом, према знацима. Тако, ако електронски преводилац прими неку енглеску реч, он ће за ту реч одмах дати значење у другом, жељеном језику. Машина ради на принципу преводјења „реч за реч“ и не може да преводи идиоме и разне језичке финесе. Она може да преведе реч, али није способна да „разуме“ њен смисао. И зато као преводиоци служе прво људи, па машине.

РОМАН О РОБИНСОНУ ИСПИСАН НА ТЕЛУ

Цео роман о Робинсону Крузоу истовиран је на телу обалског радника Мигуела Чиборе, из Валпараиса. Роман је илустрован са 700 цртежа, који претстављају сцене из Робинсоновог и Петковог живота на пустом острву. За њихово цртање Чиборе је морао да претрпи 20 милиона убода иглом.

ДА ЛИ СТЕ ЗНАЛИ?

По једној ранијој статистици, за време Првог светског рата, од 1914 до 1918 године, потопљено је преко 5.000 разних бродова.

ОЧИ — НЕУМОРНИ ПУТНИЦИ

За време читања очи се крећу с лева надесно, да би се затим поково вратиле с десна налево, у свој почетни положај. На тај начин, спорији читач прочита 300 речи у минути, што је двапут више него што се за то време може изговорити, а десет пута више него што се може написати.

Прелазећи овом брзином преко редова, очи превале 90 метара за пола часа. Пошто су статистике показале да чак и људи који се задовољавају читањем новина и лаке литературе проведу у читању пола часа дневно, то значи да њихове очи за 50 година живота пређу пут од 1.500 километара. Страстан читач, који например чита пет сати дневно, шаље у току живота своје очи на путовање дугачко 15.000 километара!

Према томе, није никакво чудо што је кратковидост у свету у нагом порасту.

Златнокрили детлић

Амерички златнокрили детлић једна је од ретких птица из групе детлића која своју храну не тражи испод коре дрвета, већ доле, на земљи. Уствари, њега бисмо с правом могли назвати детлићем-мравоједом, јер су му мрави најомиљенија и најглавнија храна. Према тврђењу једног зоолога, у желуцу златнокрилог детлића може се наћи више од 5.000 мрва. Свој дуги, лепљиви језик он завлачи у мравњак и кад мрави покушају да нападну „уљеза“ залепе се и детлић их лако извлачи из њиховог дома. Поред мрва, хвата и друге инсекте, а једе и дивље плодове као што су, на пример, бобице отровног бриљана.

Златнокрили детлић свија гнездо у дупљи коју у каквом старом стаблу заједничким трудом издуби са својом женком. И на јајима из којих ће се излећи млади он лежи наизменично с њом. Млади остају у гнезду око 21 дан, а за то време храну им доносе родитељи. Птићи не добијају живе мраве и инсекте, већ храну коју су њихови родитељи већ сварили и коју им готову „упумпавају“ у желуце.

ДЕЧЈЕ ИГРЕ

Црвени и плави

За ову игру потребан је већи број играча — 20 до 40. Најбоље је играти на отвореном простору, али кад је ружно време може и у дворани.

Играчи се деле на два једнака табора: на црвене и плаве. По средини игралишта повуче се црта, која одваја противничке таборе. Свака страна има свог вођу, који даје знак за напад. Борба почиње на тај начин што играчи на-

стоје да ухвате издвојеног противника и заробе га. Они га хватају за руке и покушавају да га повуку преко црте у своју половину игралишта. Једног играча могу да ухвате њих неколико и чим овај ногом пређе линију постаје заробљеник и испада из игре, или приступа екипи која га заробила. Ако случајно вођа дође у опасност да буде одвучен на противничку страну, онда играчи из његовог табора могу да му прискоче у помоћ и да га вуку што даље од опасне линије. Притом се мора строго пазити да се игра не претвори у тучу. Играчи се могу хватати само за руке, а никако за ноге или одело. Чим једна страна изгуби вођу, сматра се да је она друга постигла победу. Затим се измењају места и игра се понавља.

Неподекви Викинг

ЗНАО КАКВО ПРИВИЂЕЊЕ, ИЗ БУРЕТА СЕ ПОЈАВИО...

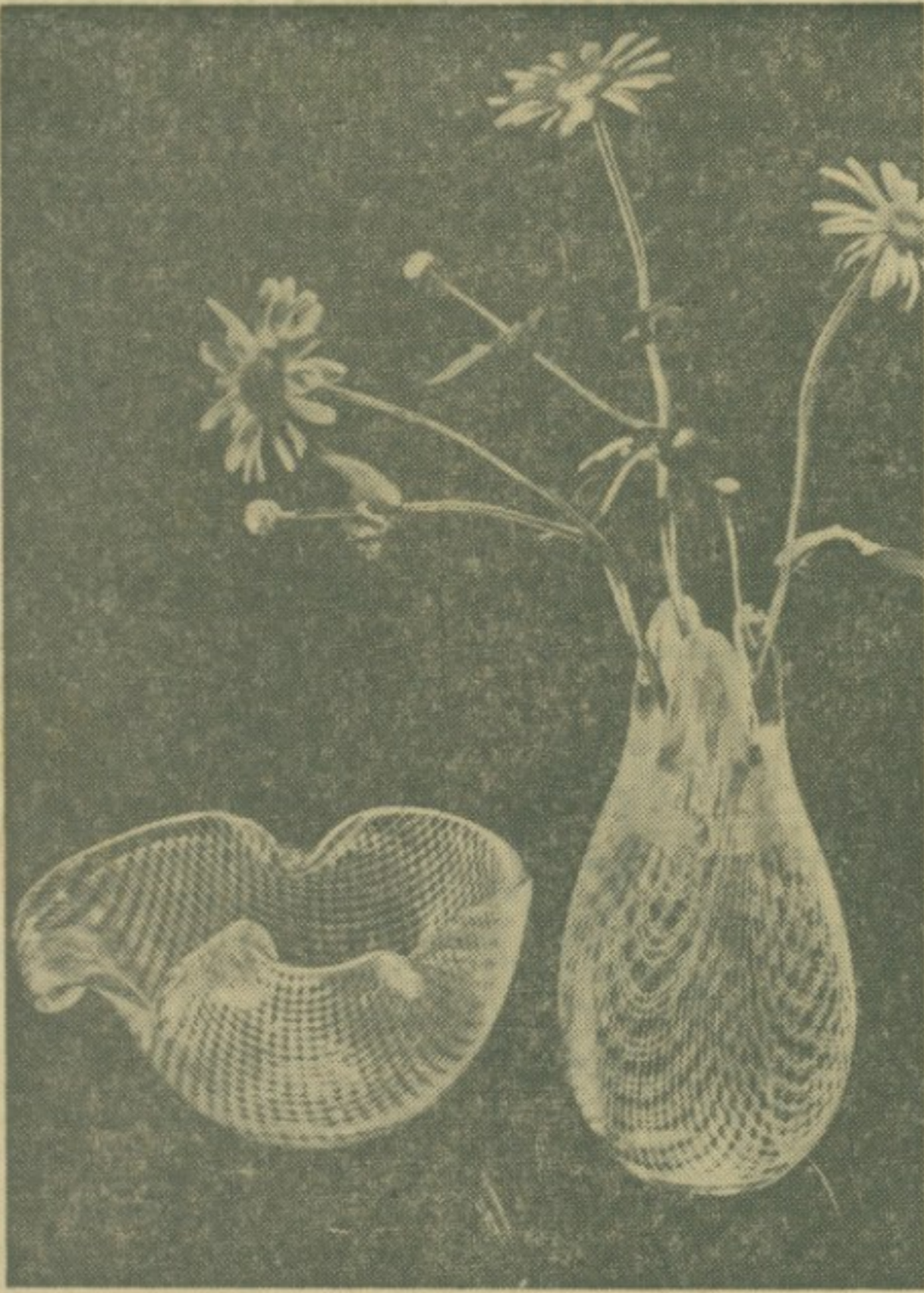
ДУШЕ... ПРАВИЛО ЈЕ ДА ОНОМЕ КО ТЕ ОСЛОБОДИ ИСПУНИШ ТРИ ЖЕЉЕ! ГОДИНАМА ЈЕ БАГДАД ЧУВАО КАО СВЕТИЊУ ШТИТ, КАЛПАК И МАЧ ТРОЈИЦЕ УХРАБРИХ РАТНИКА КОЈИ СУ У ПРОШЛОСТИ БРАНИЛИ НАШ ГРАД ОД ОСВАЈАЧА! АЛИ, ТЕ СВЕТИЊЕ УКРАО ЈЕ ТИРАНИН ЕЛ КАЗИМ!

КАСНИЈЕ, НЕПРИМЕЋЕН ОД ЉУДИ, ЈОН ЈЕ ЛЕГАО НА КАТАПУЛТ ЗА ИЗБАЦИВАЊЕ КИНОВСКИХ КОПАЧА КОЈИ ЈЕ ШТИТИО БАГДАД...

НАСТАВИТЕ СЕ 3

»Укроћено« стакло...

Чешко стакло познато је у свету већ неколико векова. Његова популарност почела је у другој половини XVII века, када је, украшено брушењем и гравирањем, пронело славу чешке индустрије стакла по целој Европи. У оно време већ је било уобичајено да се на луксузним трпезама у дворцима појављују чаше од чешког стакла. У XIX веку све више почиње да се шири бојадисано стакло, богато брушењем и украшавањем сликама или позлатом.

Двадесети век карактеристичан је по обимном прелазу производње стакла на механизацију и аутоматизацију. Данас чешке боце и глатко стакло, као и стакло за лабораторије, ни у чему не заостају иза доброг имена традиционалног чешког луксузног стакла или дустера. Далеко је оно време када се стакло употребљавало само за прозоре. Оно се данас примењује у медицини, хемији и у најразличитијим индустријским гранама. Рад научника у лабораторијама или делатност техничара у индустрији не може се ни

замислити без најразличитијих врста стакла. У последње време производња је проширена и на израду кременског и оптичког стакла.

И поред тога што чехословачка индустрија стакла иде укорак с развојем модерне технике и извози данас велику количину разних предмета од стакла који се аутоматски производе, њен понос и даље остаје пет векова стара ручна производња стакла. Баш ту највише долази до изражаја уметност чешких мајстора-стаклара, који, настављајући традицију својих славних претходника, стварају ремек-дела, како у традиционалном жанру брушењем чешког кристала, тако и у најмодернијој линији стакла које се израђује ливењем.

Међу чешким мајсторима-стакларима могу се и данас наћи уметници који познају неколико векова стару, а негде већ и заборављену, венецијанску и чешку технику обраде стакла. Њихова извекредна граверска уметност готово нема такмаца. Чувена фабрика стакла у Карловим Варима данас је позната у целом свету и њени производи су на цени у свим земљама.

НАЈНАСЕЉЕНИЈЕ МЕСТО

Најгушће насељено место на свету је Париз, са 108 становника на једном акру градског простора. На истом простору у Њујорку живи само 39 становника, у Лондону 30, а у Берлину 15. (Акер је енглеска и северноамеричка мера за површину и износи 4046,78 квадратних метара).

РЕТКА ЖИВОТИЊА

У једном заливу у Калифорнији недавно је ухваћена веома ретка животиња. То је једна врста слепог миша који се храни рибом, вадећи своју храну непосредно из мора.

ЈЕСТЕ ЛИ ЗНАЛИ...

★ Прва Међународна поларна година одржана је 1882-83.

★ Галилејев цртеж сунчаних пега од 1612 године може се по квалитету упоредити с данашњим цртежима до којих се дошло помоћу малих телескопа.

Шећер-»рудник« енергије

У средњовековној Европи шећер је био један од најскупљих прехранбених артикала. Он је у то време био тако редак да старе хронике као највећи доказ раскоши и луксуза који је владао на двору француске краљице Жане Бурбонске наводе количину шећера коју је она појела у току 1372 године. Краљица, која се „даноноћно кљукала слаткишима“ појела је за то време двадесет ливри шећера, што износи — око шест коцки шећера на дан!

Још у старој Индији људи су знали колику енергетску вредност има шећер, али примитиван начин експлоатације није дозвољавао производњу већих размера. Шећерна трска звала се „медена трска“ и Индуси су сматрали да она има божанско порекло. Легенде говоре како су врачаре данима путовале васионом да би донеле шећер са сребрнатих и витких Месечевих рогова у првој четврти.

Савремена наука дала је шећеру место енергетске хране број 1. Довољно је да се количина шећера у крви само незнатно смањи па да настане ненормално стање познато под именом хипогликемија. Тада чак и код снажних људи долази до вртоглавица, претераног знојења, па чак и до падања у несвест.

Организам је у стању да сам произведе шећер из хлеба, кромпира и друге хране која садржи угљене хидрате. Он је чак приморан да то чини кад се у њега не уноси довољно шећера. Међутим, док је за потпуну асимилацију чистог шећера из органа за варење непосредно у крв потребно свега неколико минута, за претварање хлеба или кромпира у шећер потребан је сложен процес варења, који траје неколико часова и захтева сарадњу пљувачке, панкреаса и више стомачних сокова. Шећер је до те мере близак организму и живим ткивима да амерички хирурзи приликом операција све више употребљавају шећеру начине од шећерних сировина чији се отпади у ранама одмах апсорбују.

Експерименти француског Института за исхрану показали су да пацови храњени шећером производе за трећину више енергије од пацова исте величине храњених хлебом или другим намирницама, као и да је организам оваквих пацова за 50 одсто отпорнији према хладноћи.

Најзад, и сама исхрана народа служи као циновски експеримент који треба да потврди гледиште науке о драгоцености енергетској вредности шећера. Британци, Американци, Аустралијанци, Новозеланђани и Шведани, који једу знатно више шећера него Французи и други латински народи, живе просечно неколико година дуже од њих.

Нова врста дечјих играчака које производи „АРТИА“, чехословачко предузеће за увоз и извоз културних добара, све више побуђује интересовање не само у Чехословачкој, већ и у иностранству. То су „просторне слике“

КАО

у боји, сложене у облику књиге. Из укусно израђених корица, величине 22 x 33 см., које се отворе једним покретом, одједном се укаже величанствен приказ: каква велика и компликована грађевина, прашума, брод и слично. Тај приказ, усто, делује пластично, јер је у три димензије.

Прашки архитекта, графичар и илустратор Војтех Кубишта пришао је овом проблему не само као сликар, већ и као

сама могу да манипулишу. А читава та величанствена илузија се опет, само једним покретом, сложи у корице.

Без обзира на то да слике претстављају прашуму, Колумба, Северни Пол или нешто друго, оне су не само лепа играчка за децу, већ и диван украс, а — што је најважније — допуњавају знања која ђаци стижу у школи.

Већ и са саме слике на корицама „Колумба“ дете може много да научи. Кроз један прозорчић на књижи, око може да прати Колумбово путовање у Нови свет и натраг, а на задњој корици да види Колумбов портрет, његов адмиралски грб, искрцавање на америчку обалу, па чак и „Колумбово јаје“. Кад се корице сасвим растворе, одједном се појави пластична слика Ко-

БАЈКА

вање у Нови свет и натраг, а на задњој корици да види Колумбов портрет, његов адмиралски грб, искрцавање на америчку обалу, па чак и „Колумбово јаје“. Кад се корице сасвим растворе, одједном се појави пластична слика Ко-

инжењер, јер конструкција ових играчака захтева најпрецизнија геометријска мерења и математичка израчунавања.

Осим пластичних објеката разних врста, децу ће изненадити и друге чаролије: фигуре које се крећу и разне друге ситнице којима она

лумбовог доласка на Бахамска Острва, где се лепо виде сва три његова брода: „Санта Марија“, „Пинта“ и „Нина“.

У арапским земљама с великим интересовањем примењена је „просторна слика“ која претставља светлиште Табу, у Меки.

Лов на анаконде руком

Анаконда је змија дуга десет и више метара, дужа и од чувеног питона, коју је описао у својим делима измешу осталих, и велики Киблинг. Она живи у мочварним пределима око реке Амазона. Тело јој је дебело као стабло младог дрвета, глава велика и снажна, а кожа толико чврста да пркоси и најоштријем сечиву. Њена прождрљивост и њен непријатан задах чувени су међу становницима Бразилије.

Урођеници тврде да анаконда може да достигне дужину од преко двадесет метара; плаше се ње и убијају је на разне начине. Међутим, у сливу Амазона постоји један човек, Американац Мајк Саликис, једини који овог опасног гмизавца не лови оружјем или замкама, већ — руком. Они који су га посматрали при овом необичном послу кажу да у животу нису присуствовали ничем драматичнијем.

Саликис одлази у лов пирогом, у саму зору. Мада води четири пратиоца, Бразилијанца, који веслају неколико метара испред његове пирого, он се упушта у борбу потпуно

сам. Пошто зна да анаконда води да се обавије око стабла које извирује из воде, да би се на њему изложила првим сунчевим зрацима, весла уз обалу и раскриљује надводно лишће не би ли угледао своју жртву, а можда и свог убицу. Изненађена, змија често жели да што пре побегне и баца се у воду. Саликис скаче за њом и борба „прса у прса“ почиње. Анаконда има два циља: да непријатеља уједе, или да га задави брзим омотавањем око његовог тела. Ујед јој није смртоносан, јер нема отровне жлезде, па ипак је опасна, јер наноси инфекцију коју тело не преболела лако. Да би је учинио безопасном, ловац је хапта за главу и снажно јој притегне ђелуст. На тај начин, она је лишена ослонца и не може да се усправи. Па ипак борба није тиме окончана, већ траје десет, па и петнаест минута, док змија не извуку на обалу.

Чим се змијина глава нађе у рукама ловца, четири Бразилијанца прскачу упомоћ. Њихова је дужност да дугачко и тешко тело убаце у нарочити цак, у коме ће, на крају тра испред његове пирого, он дуга пута, да стигне у неки зоолошки врт.

КАКО ЈЕ ПОСТАЛА РЕЧ ЈУБИЛЕЈ?

У раном периоду своје историје, Јудејци су сваку педесету годину сматрали празничном: поља су остављана необрађена, робови су добијали слободу и били пуштени да се врате у домовину, отете територије враћане су ранијим господарима. Наступање те године објављивао је на „дан очишћења“ званично из овчијег рога, који се на старојеврејском језику називао „керен ха хозл“. Касније се, током времена, реч „хозл“ претворила у „јовел“, по чему је и читава година називана „јубиларном“.

Израз јубилеј ушао је у европске језике када је папа Бонифације VIII, употребивши древни јеврејски назив, а да би у Рим привукао ходочаснике, прогласио 1300 годину „јубиларном годином“, или латински annus iubilaeus. Тај „јубилеј“ донео је папској بلاгајни огроман приход. Папама се ово ослабило: Климент IV прогласио је јубиларном сваку педесету, а папа Павле II сваку двадесет и пету годину. Касније су „јубилејима“ људи почели да називају прослављања одређене годишњице (пете, десете, двадесет пете) различитих догађаја, рада истакнутих научника и уметника, организација итд.

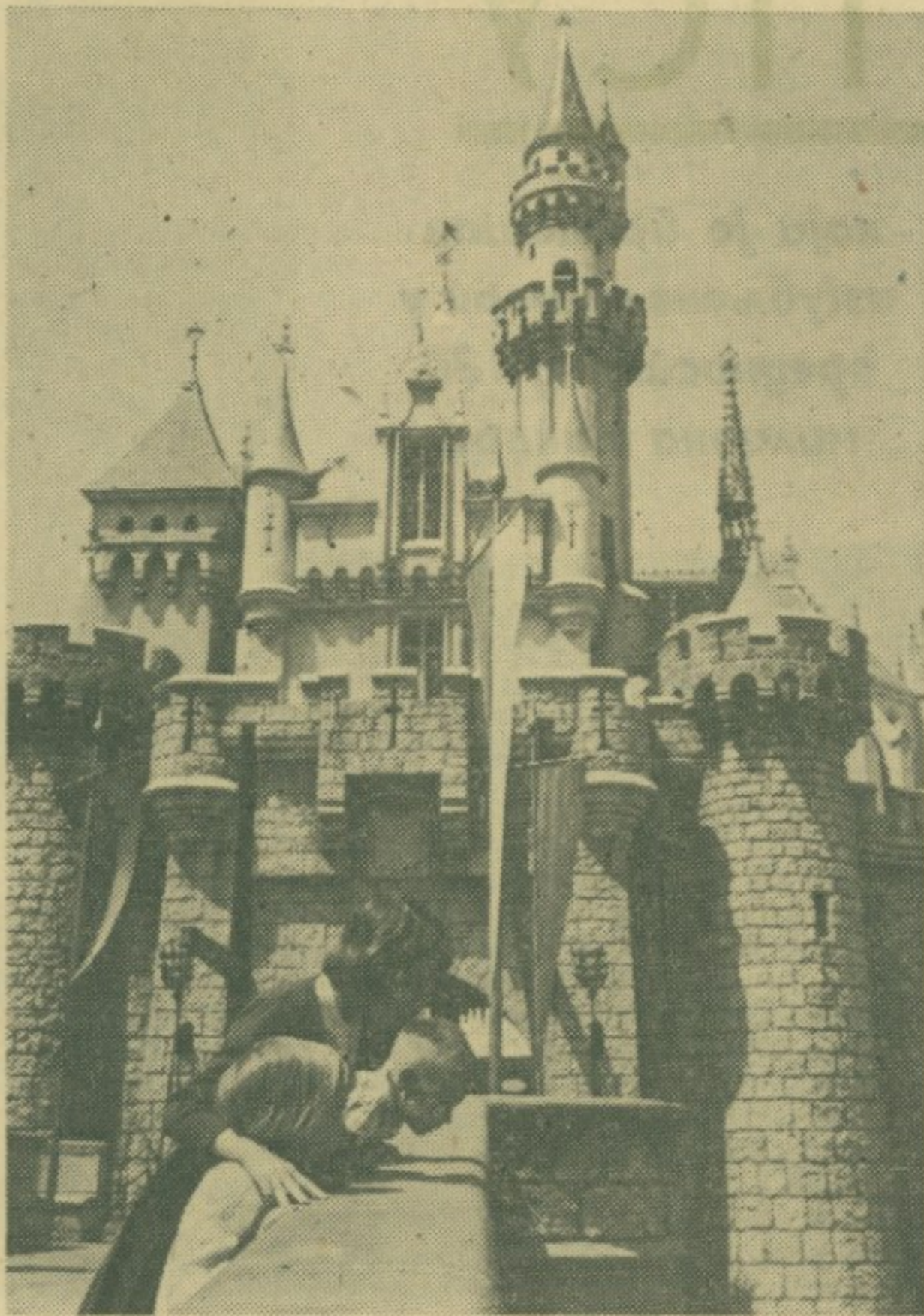
ПРОНАЛАЗАЧ НОВЕ ЗЕМЉЕ

Нову Земљу открио је морепловац Жан Кабо, који је умро у Енглеској, око 1498 године. Порекло му се не зна тачно. Мисли се да је био из Беневе, али је Енглеску сматрао као отаџбину. Први пут је допловио до Америке 1497, дакле пет година после Колумба. Открио је Нову Земљу и испитао детаљно велик део америчке атлантске обале на северу.

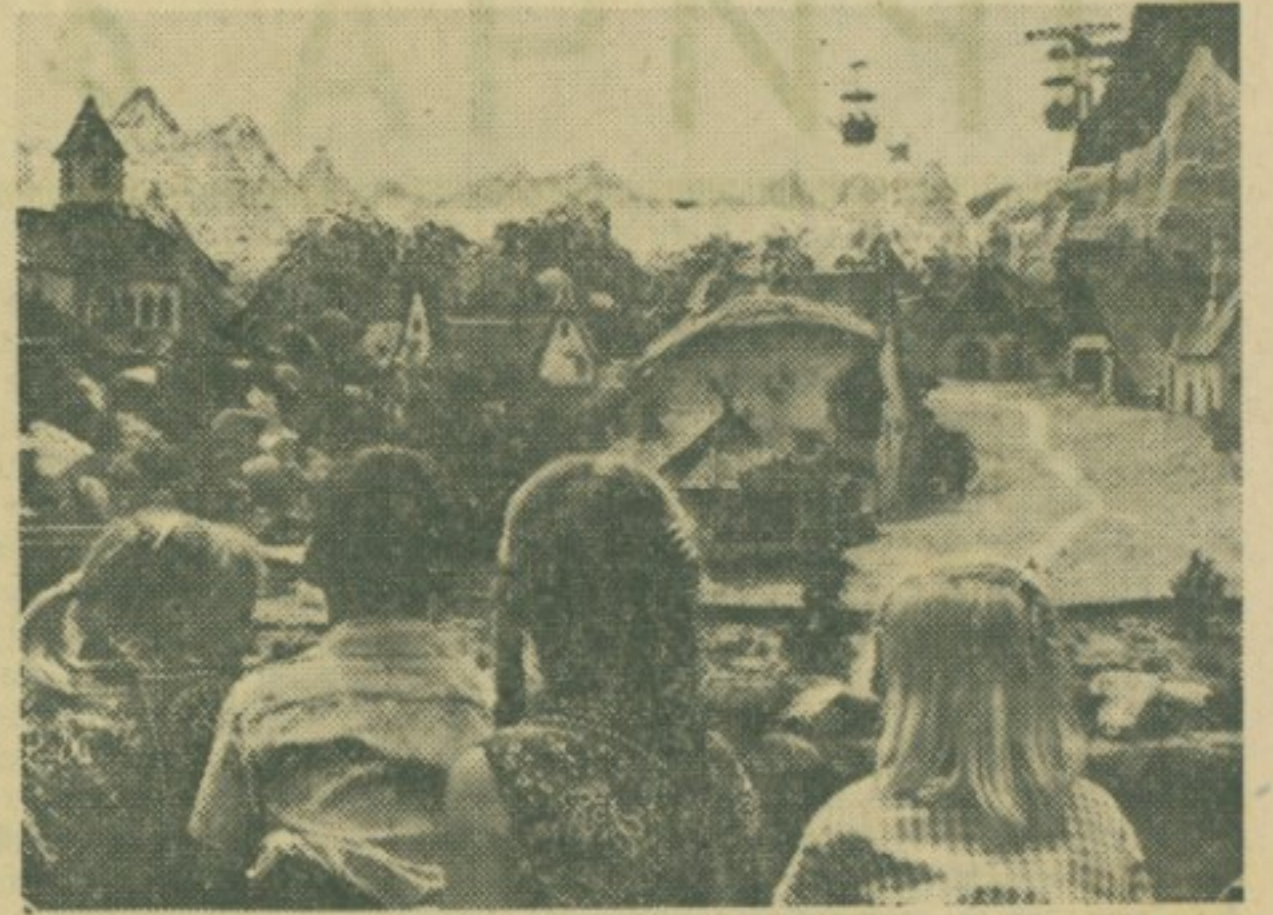

КАКО ЋЕ НАС ИНДИЈАНЦИ ДОЧЕКАТИ?

УЛАЗИМО У ЗЕМЉУ МАШТЕ

ПИНОКИЈЕВО СЕЛО

НА ДУМБОВИМ ЛЕЂИМА

Ако сте реалиста, дајемо вам најпре географске податке о овој необичној земљи. Зове се Дизнијева Земља, захвата 63,75 квадратна километра, а налази се југоисточно од Лос Анђелоса, у америчкој савезној држави Калифорнији. Ако бајке, маштарије и чуда више водите од реалности, онда да вам одмах кажемо да је то земља у којој бисте нашли све своје снове, чак и оне најфантастичније. Јер, тамо географија и историја „стоје на глави“, тамо се река Нил улива у Амазон, Мисисипи у Јангтјек-јанг, а Алпи се дижу усред Мексика. Довољан је један скок да се из данашњице пребаците у прошлост. „Грађанин сутрашњице“ постаћете врло лако и веома брзо: укрцајте се у ракетни брод који ће, одмах сад, кренути на васнонско путовање — на Месец.

Да кренемо, уз помоћ маште и слика, кроз ову земљу дечјих снова коју њен творац Дизни није створио чаробном палицом, већ искривши једно огромно имање засађено поморницама. Кроз будућу земљу снова прокопао је три и по километра река и ископао неколико језера. На обалама нових река никли су брежуљци

и планине. А кад је све било готово, Дизнијева Земља подељена је на пет области.

То су, уствари, пет „земаља чуда“, ништа мање чудних од оне у којој се наша наша другарица из детињства, мала Алиса. Да вам их прикажемо.

Ово је Земља Авантура. У њој вас на сваком кораку чека неки узбудљив догађај, вреба опасност. Јер онај ко се спушта низ тајанствену реку у малом истраживачком чамцу мора да буде спреман на опасности. У грмљу на обали реке вреба лав. Крокодили вас нападају, а мајка малог носорога јури да спасе своје дете од ујева. Мајмуни брбљају, слонове трубе, а добоши дивљака чују се надалеко: бум-бум-бум.

Ипак, не плашите се. Одаћемо вам тајну ове „дунгле“. Све те страшне дивље животиње начињене су од пластичне масе и жице, њихове ноге и чељусти покрећу се, као лутке у марионетском позоришту, помоћу танких каблова, а њихова продорна рика потиче са магнетофонске траке.

КРЕЂЕМО НА МЕСЕЦ

У Земљу Маште улази се кроз капију старог замка опасаног дубоким шанцем. Кроз њу се можете прошетати возећи се у кочијама од тикве у каквим се Пепељуга одвезла на бал. Умете ли добро да тр-

чите? Можда ће вам брзе ноге добродоћи да, заједно са Снежаном, умакнете злој краљичи, њеној маћехи.

У Земљи Границе сретћете све своје старе познанике из књига о Дивљем Западу, видећете пешчану пустињу и ње

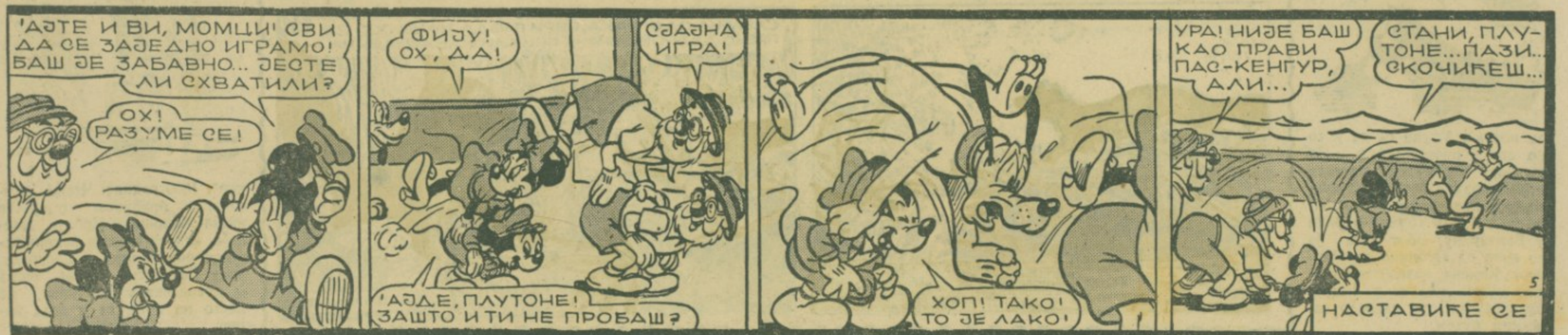
не кактусе. Укрцајте се у кола са арњевима у којима су се амерички пионири пробијали на запад, а можда ће вам бити пријатније да тај пут претставља старовремени амерички град. Деде и баке е привуком жаљења за младешћу показују унућинима како су изгледали амерички градови у време кад су они били млади и позивају их да се провозају коњским трамвајем, који је, додуше, спор као пуж у поређењу са аутомобилима, али је зато романтичнији. Док коњи полако каскају, улицом пролази „блех-музика“. Свирачи су у црвеним мундирима, а њихова свирка је гласна и чиста као да је какав национални празник.

У Земљи Сутрашњице срце јаче куца из сасвим других разлога. Пред вама је огроман ракетни свемирски брод, мало даље од њега подморница Жила Верна, иста она о којој сте читали у његовом роману „Двадесет хиљада миља под морем“, и млазне летилице за путовање на разне планете. Пилотско место у њима очекује баш вас. Ту се може видети и наша планета онаква каква би нам изгледала да је посматрамо с вештачког сателита или с васнонске прихватне станице.

Иако је пета област Дизнијево земље много занимљивија за америчку децу, можемо

ипак и тамо да заვიримо. Зола са арњевима у којима су се амерички пионири пробијали на запад, а можда ће вам бити пријатније да тај пут претставља старовремени амерички град. Деде и баке е привуком жаљења за младешћу показују унућинима како су изгледали амерички градови у време кад су они били млади и позивају их да се провозају коњским трамвајем, који је, додуше, спор као пуж у поређењу са аутомобилима, али је зато романтичнији. Док коњи полако каскају, улицом пролази „блех-музика“. Свирачи су у црвеним мундирима, а њихова свирка је гласна и чиста као да је какав национални празник.

Ако се још нисте уморили од шетње, разних изненађења и узбуђења, пођите још да видите Пинокијево село у минијатури, украшено патуљастим дрвцем и цвећем. Ако добро напрегнете слух, можда ћете чак успети да чујете и цврчање цврчка. Пинокијеве савести. Најзад, треба полетети и на леђима детећег слона Думба, јер би без тога посета Дизнијевој Земљи била непотпуна.

НАСТАВИЌЕ СЕ

ПРИЧА & ПСУ

Из дана у дан, на путевима данског острва Фунен могу се видети мале двоколице и у њима један велик пас тамне длаке који седи поред возача и гледа у њега као да пажљиво слуша шта му овај прича. Кад год двоколице прођу, људи истрчавају из кућа да би радозналим или захвалним погледом пропратили пролазак овог чудног, нераздвојног пара. На задњој табели кола стоји написано: спор хунден Ролф (Ролф, пас трагач), а испод тога телефонски број.

То је, уствари, пословна „визит-карта“ пса Ролфа, који има своје одређено и у Данској веома цењено занимање: да налази ствари које су људи изгубили. Од дана кад су, пре седам година, Ролф и његов господар Свенд Андерсен први пут истакли своју „фирму“, њих двојица су пронашли изгубљених часовника, наџита, алатки, новчаника, крава, гусака, свиња и паса у вредности од три милиона данских круна (око 130 милиона динара). Ролфов изванредно осетљив нос проналазио је те предмете у блатиштима и мочварама, на прометним улицама, у води, у леду и испод леда, закопане под гомилом шталског ђубрета.

Ролф је десетогодишњи пас расе немачких овчара. Сваке године његова „фирма“ добија 600 до 700 „лозива упомоћ“. Према Андерсеновом тврђењу, од пет оваквих позива четири се завршавају успехом.

Кад год у Андерсеновој кући зазвони телефон, Ролф напуни уши. Ако чује да у телефонском разговору Андерсен помене неки од двадесетак предмета због којих их најчешће зову упомоћ, Ролф одмах трчи према двоколицама, нестрпљив да крене на посао. Путем му Андерсен понавља назив предмета који тог пута треба да нађу. Кад стигну на одређено место, обично на кајву њиву или фарму, Ролф почиње да трчи, правећи све веће кругове, враћа се, поново кружи, док не „ухвати“ мириш предмета „који лежи тамо где не спада, где није његово природно место“. Тако бар Андерсен објашњава Ролфову необичну способност да уђе у траг изгубљеној ствари.

Пре три године, Едвард Кристенсен, један трговац из Глансбјерга, изгубио је у лову на медведе свој златан часовник. Ноћ се већ била спустила кад се обратио Андерсену. По мрклом мраку, с малом електричном цепном лампом, Андерсен и Ролф зашли су у шуму која заузима 1.600 акара. После три часа трагања, Ролф је нашао не само изгубљени часовник, већ и десетак чаура испалених из Кристенсенове пушке.

На једној сточарској изложби, неки посетилац киную је тако јако да му је из уста излетела златна зубна круница.

који је пронашао изгубљене ствари у вредности од 130 милиона динара

Нашао ју је Ролф, двадесетак метара даље, у трави изгаженој стотинама пари ногу. Неки сељак изгубио је на једној од својих њива хиљаду круна у новчаницима и ситном метал-

ко да их је немогућно све испричати.

Ролф често налази ствари за које њихови сопственици и не знају да су их изгубили. Једна група извидника провела је ноћ у некој сенари. Сутрадан је један од дечака приметио да је изгубио новчаник. Дечаци су тражили и тражили и — најзад је био позван Ролф. Поред новчаника, он је нашао четири налив-пера, три усне хармонике, једно дугме од капута, један писак за трубу, једну шпелу и једну пштаку.

Једном, кад је Андерсен оштро укорио пса због тога што није успео да нађе неки изгубљени часовник, Ролф се постиђено отшунчао подавниши реп, да би се мало касније победнички вратио са часовником у устима. За њим је допрчао један полунаг човек, који је беано стао да објашњава: „Таман сам почео да се облачим, кад се тај проклети пас ушунчао у моју собу и зграбио сат са стола“.

Андерсен је купио Ролфа док је овај још био штене од неколико дана, изабравши га између шест „синова“ једног немачког „овчара“ који је на шведској изложби паса добио прву награду. Своју „проналазачку каријеру“ почео је кад је имао свега пет месеци, наштавши изгубљени часовник неког Андерсеновог суседа. После године дана др суре и аматерског тражења и налажења часовника и новчаника, Ролф је постао „професионалац“.

У Андерсеновој кући ништа се не може, чак ни намерно, изгубити или загурити. Ролф скупа ексере, дугмад и све оно што не лежи на свом одређеном месту и доноси свом господару.

— Понекад његова способност да налази предмете и људе непријатна је, — каже Андерсен. — Кад се задржим с пријатељима у крчми, а моја се жена узнемири што ме нема и крене с Ролфом да ме тражи, онда је мојој седељци брзо крај.

Један полициски стручњак, који је приликом неког судског увиђаја проучавао Ролфов „стил рада“, тврди да између пса и његовог водича постоји изванредна, готово фантастична сарадња. Андерсен уме да полугласним примедбама одржава заинтересованост и будност свог пса и да га потстиче да неуморно тражи. Кад их при томе човек посматра са стране, има утисак да се њих двојица споразумевају на неки начин, да присуствује „разговору двојице пријатеља“. Ако је Андерсен уморан, изгледа на Ролфов успех су мањи. Кад Ролф не успе, Андерсен не може да заспи по читаву ноћ, претресајући у мислима сваку појединост неуспешног трагања. Често се догађа да устане из постеље и да се заједно с Ролфом врати на место неуспеха. „Јер је ноћ, због тишине која тада влада, веома погодна време за налажење изгубљених ствари“, — објашњава Андерсен.

— Кад нађемо изгубљену ствар, — вели он — не знам ко је срећнији, Ролф или ја. Тада могу да одахнем — све док телефон поново не зазвони.

Ученица зна боље од учбеника

У емисији „Питања и одговори“ шведске телевизије, матуранткиња Гунел Арбин доказала је да је „поткована“ у свему што се тиче спорта. Али, својим знањем историје стекла је још веће дивљење својих сународника. Била је у студију кад је један други учесник у овој емисији имао да одговори на питање: „Како се звао ратни брод јужних држава који је Џон Ериксон победио на мору за време америчког грађанског рата?“ — „Меримак“, — гласио је одговор, који је примљен као тачан. Међутим, Гунел Арбин порекла му је важност. Пошто су проверене старе хронике, видело се да се брод првобитно доиста звао „Меримак“, али је доцније прекрштен у „Виржинија“ и под тим именом побеђен. Тако је једна 19-годишња девојка исправила историјску грешку која се деценијама провлачила кроз све учбенике и лексиконе у Шведској.

Где се налазио Лајтинско-московски ђуш

Латинско-московски пут је давно капуштени пут, а полазио је из Сокобање на Читлук — Зоруновац — Мечји Врх — Јежевицу — Бачевицу — Марков Камен и Косаново Поље више Планинице на Лубници, до развалина Гамзиграда. Ишао је вододелницом и нигде није прелазио ни преко једне реке

или потока. Мисли се да је то био стари римски друм. По причању, тим путем прошли су 1809 године Руси с Хајдук-Белком, презимили у Сокобањи, па се 1810 године борили на Варварину. Због тога је део пута од Лубнице до Марковог Камена назван московским путем, док се у тимочком крају тај пут називао латинским путем.

ПЕРИ

ПРЕМА ПРИЧИ ФЕЛИКСА САЛТЕНА АУТОРА „Балдија“

ПОРО СЕ БОРИ С БЕЗОБРАДНОМ ГУЖВОМ ТРАВЕ И МАХОВИНЕ КОЈУ НАЗИВА ГЕЗДОМ...

... И ПЕРИ ЈЕ КРЕНУЛА ДА СЕБИ ПОТРАЖИ ДОМ.

ШТА ЛИ ЈЕ ОВО?

НАЈЗАД ЈЕ НАШЛА ИДЕАЛАН СТАН И ПО ЗАКОНУ ШУМЕ ПРОГЛАСИЛА ГА СВОЗИМ.

ДОМ ЈЕ ОБЕЗБЕЂЕН. САД ТРЕБА НАБАВИТИ ХРАНУ...

НА СУПРОТНОЈ СТРАНИ РЕКЕ НЕКО ТАКОЈЕ ТРАЖИ ХРАНУ.

ЈЕДНОМ ЈЕ РЕКА СПРЕЧИЛА КУНУ ДА УХВАТИ СВОЈ ПЛЕН...

АЛИ, КУНА ЈЕ ОВОГ ПУТА НАШЛА МОСТ.

СЛЕЂЕЊА ОД СТРАХА, ПЕРИ ГЛЕДА КАКО ЈОЈ СЕ ПРЕКО ДАБРОВЕ БРАНЕ ПРИБЛИЖАВА СУДБИНА...

ПАРИСКА КАНАЛИЗАЦИЈА — чудовишне са 17.000 уста

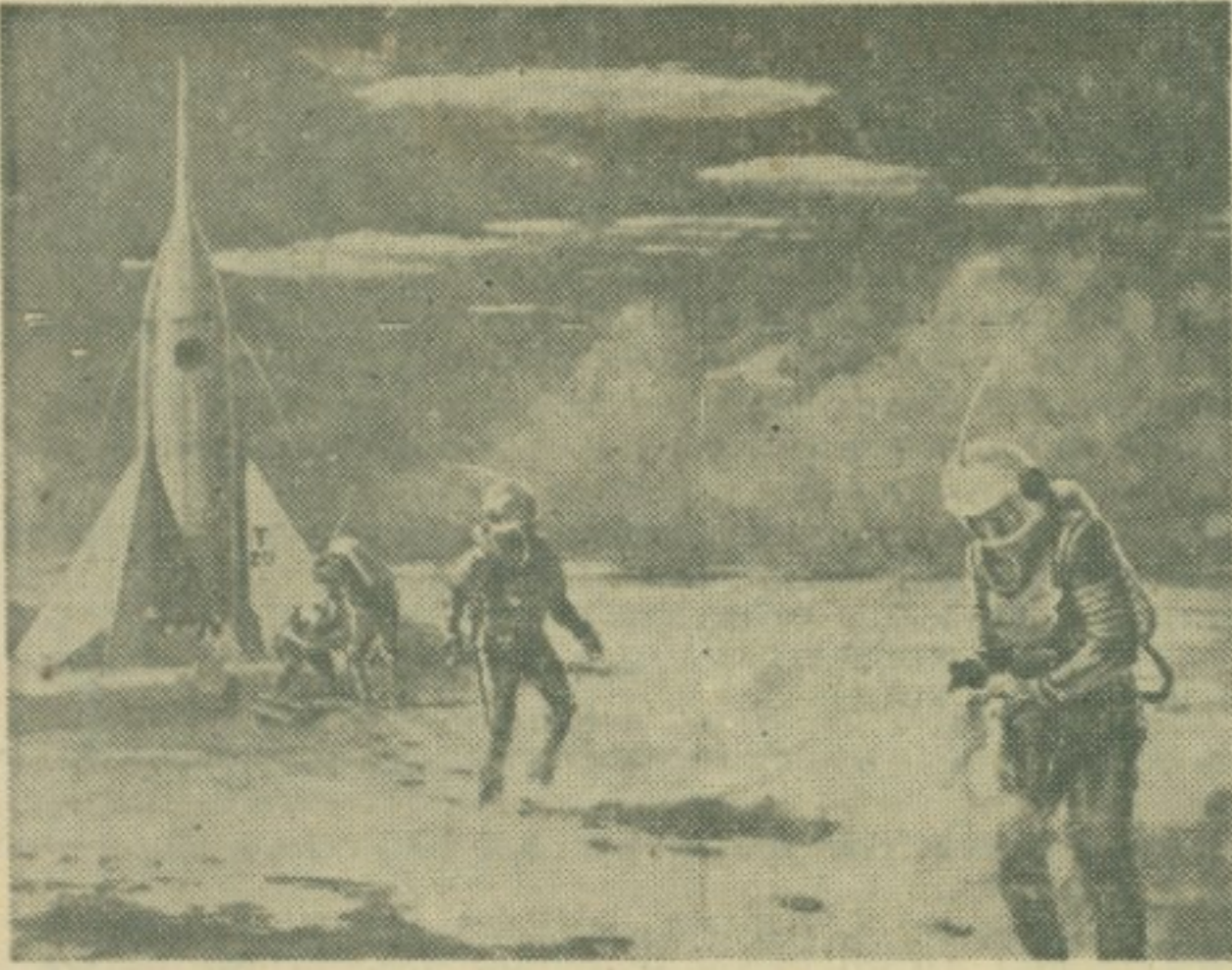
На улицама Париза налазе се 16.933 отвора који одводе кишу, прљаву воду, лишће, нечистоћу и разне отпатке кроз 2.000 километара подземних канала у Сени. Наравно, кроз ове отворе свакодневно пропадне многим Парижанима и туристима разни предмети који за њих могу бити од велике важности. На њихову срећу, они нису заувек изгубљени. Париз је можда једини град на свету који има службу за налажење предмета пропалих кроз отворе уличне канализације. Довољно је позвати телефон 16-19 Дидеро. Прошле године је ова служба вратила Парижанима неколико стотина кишобрана, мноштво новчаника, кешто мање ролшуа, око 20 фотографских апарата, неколико зубних протеза, стотинак свежњева кључева, револвер једном полицајцу, па чак и радијумску иглу једном расејаном лекару.

Није била ту...

Такозвана Милошева чесма, која се налази у Топчидеру, није увек била ту. Наиме, њу је подигла Београдска општина најпре на Теразијама, према данашњем хотелу „Мос-

кви“, 1860 године. Чесма је сазидана приликом повратка кнеза Милоша у Србију. Доцније, кад су почели велики регулациони радови у Београду, пред Балканске ратове, чесма је пренесена у Топчидер, на место на коме се и сада налази.

Човек, као равномно биће, увек је осећао потребу да одгонета непознато. Оно што није могао да објасни, испуњавао је претпоставкама. Змајеви, крилати коњи и разна друга измишљена бића замењивали су нашим предцима све оно где се јављала празнина. Али, пошто се сви не задовољавају само причама, већ многи теже да провере оно што чују, производи маште постепено су уступали место стварности. Тако је у трагању за истином и сазнањем, човек откривао не црнове, већ афричке пигмеје, не вукодлаке већ жирафе, тигро-

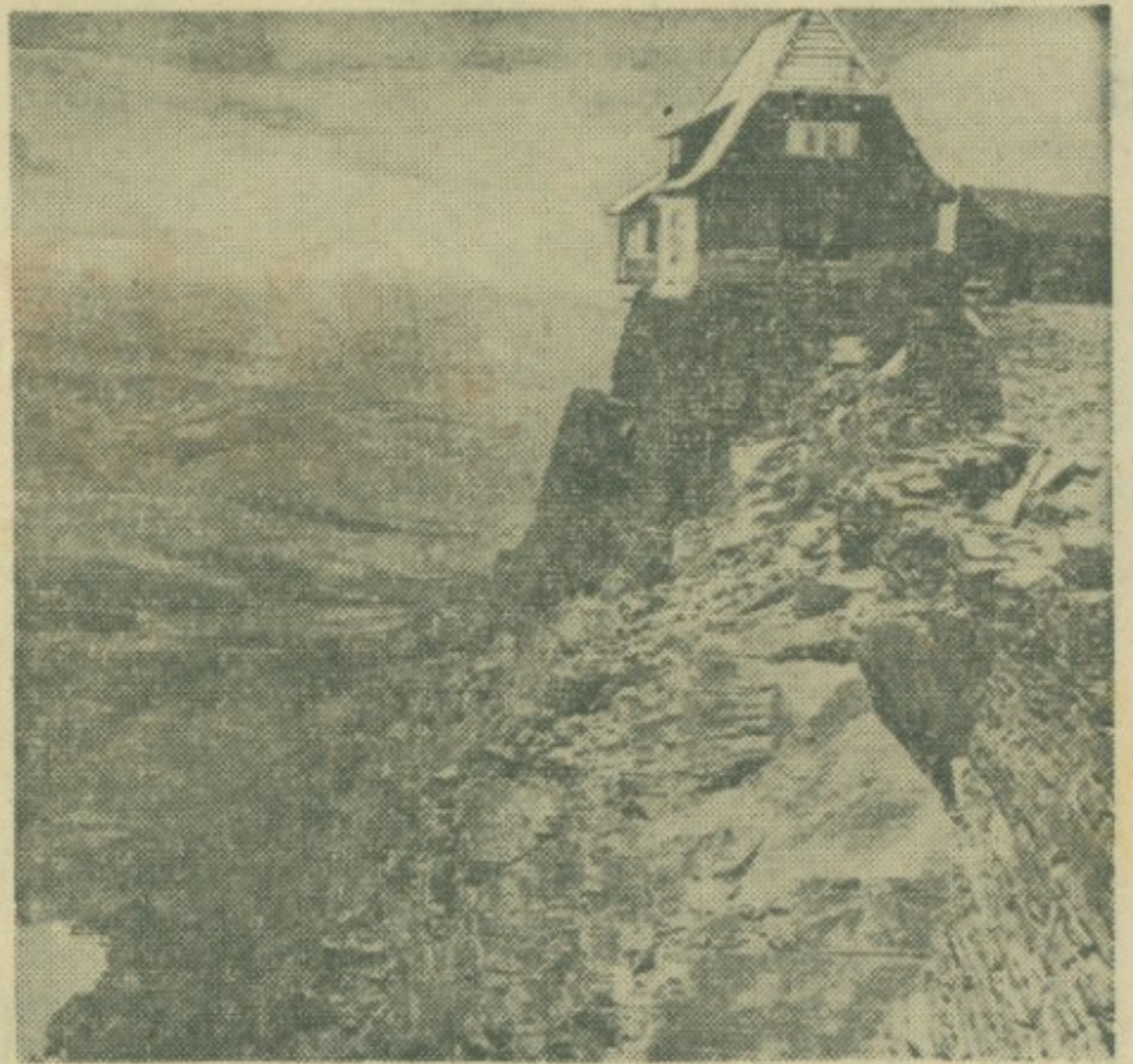
беваће гњурачка одела, кабина камиона који ће се кретати помоћу гусеница и шаторе на расклапање. Тек пошто се сазнали услови за живот на појединим планетама, моћи ће да се поставе сталне базе од чврстог, тешког материјала. Тај материјал ће пренети нове, теже и практичне ракете од оних које ће прве полетети кроз космос. Оне ће бити савршене од својих „предака“ као што су данашњи млазни авиони бржи, сигурнији и удобнији од рецимо, Блериоових летилица.

Електрична енергија и погон уопште добијаће се од атомских батерија, које ће да загревају, расхлађују или да проветравају просторије. Ако на планети има воде, кисеоник ће се добити на лицу места, путем електролизе. Постепено, стварајући одговарајућа средства, на тла планета људи ће почети да извлаче корист, јер сасвим је вероватно да се на њима могу наћи

у секунду. Па и поред тога, путовања ће трајати по више година. На пример, путовање на звезду Алфа из сазвежђа Кентаур, која је ближа од свих других нашем сунчаном систему, трајаће с повратком пуне четири године.

Француски математичар и научник Пол Ланжвен дошао је пре неколико година до закључка који је широку јавност мало заинтересовао, јер се није много веровало у међупланетарна путовања. Мала ће Ланжвеново мишљење изазвати у свести наших читалаца приличну пометњу, јер нису довољно стручни у тој области, ипак ћемо га донети у неколико речи. Претпоставља се, каже француски научник, што је у своје време потврдио и Ајнштајн, да ће то пу-

Највиша лабораторија на свету

У Шакалтаји, у Боливији, налази се највиша лабораторија на свету — Станица за испитивање космичких зракова. Зашто је изабрано баш ово место за овако важна испитивања. Пре свега зато што се налази близу Земљиног магнетског поља, свега четири степена јужно од магнетског меридијана, а затим што је на великој висини. Подигнута новчаном помоћи суседне државе Бразилије, која нема планина, лабораторија у Шакалтаји претставља, после спутника П, најзначајнију станицу у свету за испитивање космичког зрачења.

ПРВО НА МЕСЕЦ И МАРС...

ве и читава светове који су му раније били непознати.

Земља, па ни космос, нису више обавијени тајанственошћу, мада нису човеку ни потпуно познати. Да би их још боље упознао, он жели да продре у дубину Земље, да се спусти на дно мора и да се вине у васиону. Већ сада се цртају планови ракета које ће са Земље поћи на Месец, а са Месеца на Марс. Сем тога, озбиљно се испитује каквим физичким вежбама треба да се подвргну астронаути да би могли да издрже, на пример, космичко путовање од 200 дана.

Пошто освоји Месец и Марс, човек ће предузети знатно дужа путовања, на планете Јупитер и Сатурн.

Тешко, али не и недостижно

Ако наше Сунце замислимо као лопту чији пречник износи 15 сантиметара, Меркур би

се налазио шест метара удаљен од њега, Венера 11,30 метара, Земља (која би била велика као зрнце прашине) 15,60 м, Марс 23,50, Јупитер 78, Сатурн 148, Уран 304, Нептун 470 и Плутон 617 метара. Меркур, који је најближи Сунцу, мала је планета која је с једне стране топла, с друге ледено хладна и готова без атмосфере. Венери обавија атмосфера пуна угљеника, па је зато

увек заклоњена облацима. На њој би требало да буде мрачно и топло, Марс је мањи од Земље, располаже с мало влаге и нема кисеоника. Циновске планете као што су Јупитер, Сатурн, Уран и Нептун имају атмосферу у којој преовлађује гас метан.

Сви ови подаци нису нимало охрабрујући за међупланетарне путнике, али не треба сметнути с ума да ово што се зна не претставља све што треба знати о тим планетама. Може бити да и наша Земља, посматрана с небеских тела, изгледа исто тако неприступачна и без живота. Никако не бисмо смели сигурно да тврдимо шта чека прве васионске путнике на Венери и Марсу, впркос њиховој атмосфери, која можда љубоморно чува своју тајну.

Први путници донеће на те удаљене планете и своју атмосферу. У ракетама ће се налазити алге које ће чистити ваздух од угљеника, дајући му потребну количину изгубљеног кисеоника. Боце с компримираним ваздухом сна-

извесни минерали, можда и уран, затим разни метали, а можда и непознате биљке. Претпоставка да ће се на планетама појавити разне фабрике и градови покривени провидним куполама не припада јаловом маштању. Наука ће свакако и то учинити. Најзад — ко, то може знати? — можда ће се извесне „овоземаљске“ болести брже и боље лечити у планетарним санаторијумима.

У сваком случају, човек се налази пред прекорачењем границе која га је стотинама хиљада година делила од ванземаљског света. Али, кад освоји нову област, одмах ће предузети мере да пође још даље, да све што му је непознато потчини себи.

На светлосном зраку кроз свемир

Да би прешли огроман простор који дели сунчани систем од других звезда, наши потомци мораће да путују у млазним ракетама на светлосни погон. На тај начин успеће да достигну засад невероватну брзину од 300.000 километара

ТЕЛЕФОН БЕЗ СЛУШАЛИЦЕ

У Шведској је конструисан нов тип телефонског апарата који уместо слушалице има звучник и микрофон. Телефон је израдила фирма која припада шведском магнату Акселу Вернеру Грену, па је по њему добио име Ве Ге-телефон.

БАЦАЊЕ КУГЛЕ — СПОРТ ЗА ХИРУРГЕ!

Нови француски рекордер у бацању кугле Жан-Пјер Ласо (16,53 м) студира медицину и спрема се да постане хирург. Кад су га упитали да ли тако напоран спорт као што је бацање кугле неће имати лоших последица за префињену осетљивост какву треба да има рука хирурга, Ласо је изјавио: „Ни најма-

ње. Никад сигурније не ручујем ножем него после 30—40 бацања кугле. По мом мишљењу, то чини руку изванредно мирном и сигурном. Стога препоручујем свима који желе да постану хирурзи или већ обављају тај посао да се баве овим спортом“.

НЕЗГОДНЕ СТРАНЕ БИЦИКЛА С МОТОРОМ

Одмах после рата, у Европи су почели да се израђују мали мотори који се лако могу придодати сваком бициклу, како би се ишло брже и успони лакше савлађивали. Међутим, ова нова врста возила показала се као прилична сметња на друмовима, што је недавно утврдила и лабораторија за испитивање путева у Енглеској. Пре свега, овакви бицикли су бржи и тежи од обичних, док је систем за кочење остао исти. Баш у томе лежи повећана опасност. Према испитивању у овој лабораторији, бициклу с мотором потребно је око девет метара да би се зауставио ако иде брзином од преко 30 километара на час, док се обичан путнички аутомобил који иде истом брзином зауставља на мање од седам метара. Ако је пут још и влажан, бициклу је потребно преко 30 метара да би се зауставио, док аутомобилу не треба ни осам. Оволика разлика настаје због тога што аутомобили имају кочнице према својој тежини, што, међутим, недостаје бициклу с мотором.

ОД ИКАРА ДО РАКЕТЕ

Али, човек је први пут полетео тек 200 година касније. Било је то 1783... НАША ПРИЧА НАСТАВЉА СЕ У...

...ГДЕ СУ БРАКА МОНГОЛДИЈЕ, ЖОЗЕФ И ЕТЈЕН, ТАКОЈЕ САНЂАЛИ О ЛЕТУ. СУВО ЛИШЋЕ КОЈЕ СЕ ПОДИГЛО С ВАТРЕ И ПОЛЕТЕЛО, ДАЛО ИМ ЈЕ ИДЕЈУ ДА У КЕСУ ОД ХАРТИЈЕ „ЗАРОБЕ“ ТОПЛО ВАЗДУХ КОЈИ СЕ ДИЖЕ УВИС.

ПОГЛЕДАО! ЛЕТИ, ЕТЈЕНЕ!

ДА, ЖОЗЕФЕ! А АКО БИСМО НАПРАВИЛИ ВЕЛИКУ КЕСУ... ДА ЛИ БИ СЕ И ОНА ДИГЛА УВИС?

СРЕКОМ, ЊИХОВ ОТАЦ ЈЕ БИО ФАБРИКАНТ ХАРТИЈЕ. ТАКО СУ ЗА СВОЈУ „ВЕЛИКУ КЕСУ“ ИМАЛИ ДОВОЉНО МАТЕРИЈАЛА. НАЦИНИЛИ СУ ЈЕ ОД КОМАДА ХАРТИЈЕ И ПЛАТНА КОЈА СУ ДУГМАДИМА ЗАКОПЧАЛИ ЈЕДАН ЗА ДРУГИ.

МЕТЕЛА ЈЕ ТА ЊИХОВА ВЕЛИКА КЕСА С ТОПЛИМ ВАЗДУХОМ... БРЗО СЕ ПОПЕЛА НА ВИСИНУ ОД 1800 МЕТАРА... И ПРЕЛЕТЕЛА БЛИЗУ ДВА КИЛОМЕТРА.

ЗБОГ ЊЕНЕ ВЕЛИЧИНЕ И ОБЛИКА, БРАКА СУ ЈЕ НАЗВАЛИ „БАЛА-ОН“ ШТО ЗНАЧИ „ВЕЛИКА ЛОПТА“.

НАСТАВИЋЕ СЕ

ОСВЕТА ПРВЕ АТОМСКЕ БОМБЕ

из кога је над Хирошимом избачена атомска бомба. Оликован највишим америчким ратним одличјима, Етерли је одмах после рата изишао из војске. Али, мира није нашао. Неколико година провео је у једном санатори-

ју неурачуњивим и наводи га на сулује идеје. Позивајући се на мишљење овог стручњака, одбрана је заступала тезу да је Етерли човек помућена ума, неодговоран за своја дела, и да треба да буде лечен, а не суђен.

јуму за ветеране који пате од ратних последица. Психијатри су његову болку квалификовали као „неуросу са психотичним манифестацијама“. Из болнице је последњи пут изишао пре две године као потпуно здрав. Живео је сасвим повучено. Како је дошао на идеју да организује банду за напад на банку, никоме није јасно. Сви сведоци који су се појавили на суду сведочили су да је Етерли потпуно незаинтересован за новац. Поред тога, он је материјално добро ситуиран. Многим својим бившим ратним друговима давао је позајмице, које су махом остале невраћене јер њему није било стало да новац добије натраг. Зашто је онда хтео да опљачка банку? То мучно питање висило је над целим процесом.

Суд овд није усвојио. Очигледно, „грижа савести“ није унета ни у један закон као елемент који ослобађа кривичне одговорности. Порота — састављена од осам мушкараца и четири жене — имала је да суди Етерлију за двоструки гангстерски напад на банку. И ога је једногласно пресудила:

— Није крив!

О правној страни ове пресуде сада се много расправља у новинама и стручним часописима, али она је пуноважна и свима је некако мило што је таква. Клод Етерли, извршилац једног тешког кривичног дела које сви закони у свету кажњавају, био је инструмент једног бескрајно тежег злочина који још ниједан закон не кажњава, али који људска савест најштрије осуђује — злочина употребе најепохалнијег изума људског ума у сврху уништавања човека, уместо да послужи увећању његовог благостања.

Злочинац или жртва?

Познати амерички психијатар др Роберт Меклерој дао је као вештак пред судом следеће мишљење: Етерли је мучен грижом савести због учешћа у бацању атомске бомбе ка Хирошиму и то стање чини

Совјетски ледоломац на атомски погон спуштен у море

Почетком децембра прошле године у Совјетском Савезу спуштен је у море први ледоломац на атомски погон. Он носи име „Лењин“ и намењен је за службу по Северном сибирском путу. Има депласман од 16.000 тона, дуг је 134, а широк 27,6 метара, располажући снагом од 44.000 „коња“. Троши 45 грама атомског горива на дан и може да се бори с леденим сантама више месеци.

„Лењин“ је поринут поребарке. То је, уствари, нормална пракса у Лењинграду, где је он грађен, а има извесне предности кад брод који се спушта у воду има велику тежину. И Американци граде сличан брод, али он ће, под именом „Савана“, почети пловидбу тек 1960 године.

Откривена лобања дипротодона

Један фармер из Дарлинг Даунса, у Јужном Квинсленду (Аустралија) открио је делове лобање дипротодона, велике животиње-торбара која је по овој области лутала пре милион година. Пирсон је ову лобању нашао у кориту једног потока близу свог имања. Он иначе скупаља разне фосиле још од 1912 године и досад је дошао до многих значајних открића. Дипротодон је била велика безопасна животиња која је живела међу слатководним језерима средишне Аустралије. Била је дугачка око четири метра. Ишла је на све четири ноге, често у крчмама, и хранила се травом и лишћем.

ПОТРЕСИ НА МЕСЕЦУ

На Месецу су потреси често тако страшни да проузрокују ковитлаче прашине која потпуно изравна поједине његове кратере. Па ипак, амерички научник др Џон Гилвари сматра да се потреси на Месецу који би по јачини одговарали земљотресу у Асаму од 1897 године дешавају само једном у милион година. Насупрот томе, тако јаки потреси на Земљи догађају се једном у неколико векова.

»Тихи динамит«...»

Једна добро организована банда провалника у Лондону употребила је у неколико махова са успехом нову врсту експлозива који не проузрокује никакву детонацију. Приликом недавног обијања једне велике лондонске банке, експлозив је употребљен за разбијање два велика сефа. Ниједан од суседа који су становали прекопута опљачкане банке није се пробудио.

Док се између великих сила води утакмица у нуклеарном наоружању, дејство прве атомске бомбе бачене пре више од дванаест година на јапански град Хирошиму још се осећа као каква кобна опомена данашњем свету.

ма јасан. Ослобођени коловођа бандита зове се Клод Етерли. То име има посебан звук у ушима многих Американца, јер Клод Етерли је огај мајор америчког ратног ваздухопловства који је 6 августа 1945 године командовао бомбардером „Б-29 Енолагеј“

Дванаест година после...

Баш на Нову годину, у болници подигнутој у Хирошиму као споменик првој атомској бомби умро је шездесетогодишњи Јапанац Шо Зо Сера. Лекар су утврдили да је умро од последица радијације која је гаснала експлозијом атомске бомбе бачене на Хирошиму 6 августа 1945 године. Кад је бомба експлодирала и покосила преко 40.000 живота (Јапаници тврде да број жртава износи око 80.000), Шо Зо Сера сматрао се срећним што се налазио у једном предграђу Хирошиме које је било ван подручја непосредног дејства атомске бомбе. Њему се ништа није догодило, сем што је пао га земљу од потреса и био засењен блеском експлозије. Међутим, пре неколико месеци он је почео да се жали на болове у стомаку и плућима. Пренет је у болницу и тамо је утврђено да су отровни атомски зраци који су приликом експлозије бомбе продрли у његов организам потпуно разарали важне животне органе. После више од дванаест година, и њега је убила атомска бомба. То је прва жртва прве атомске бомбе у овој години. Лекар сматрају да неће бити последња. У прошлој години, у овој истој болници било је 38 смртних случајева услед тровања радиоактивним зрацима изазваним експлозијом атомске бомбе бачене на Хирошиму пред крај Другог светског рата.

Драматично суђење Клоду Етерлију

Али, разорно дејство прве атомске бомбе није само физичке природе, орагничено на тело, већ се снажно осетило и на духу. Један занимљив пример то лепо илуструје. У америчкој вароши Абајли, у Тексасу, суђено је пред поротним судом групи бандита која је напала и опљачкала месну банку. То је био већ други подвиг ове исте банде. Сви бандити осуђени су на дугогодишњу робију — сви сем једног. Међутим, баш тај један који је ослобођен био је коловођа и тужба њега највише терети. Порота, ипак, није хтела њега да огласи кривим.

Глас савести

Порота није дала никакво образложење зашто је тако поступила, али разлог је сви-

Доживљају ТОМАХАВКА И МАЛОГ ДЕНИЈА

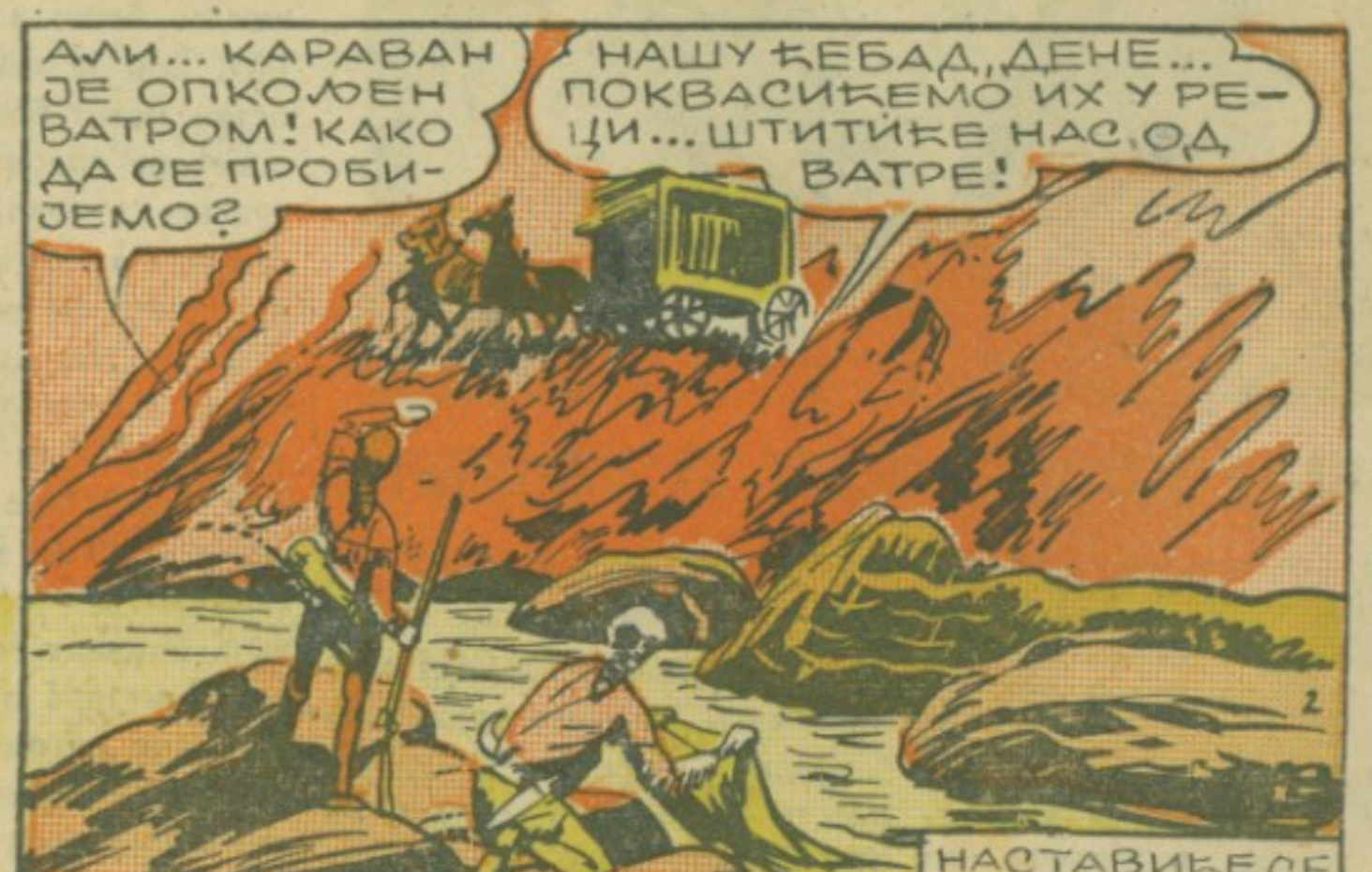
НЕВЕРОВАТНО! КРДО НАЈЧУДНИЈИХ ЖИВОТИЊА КОЈЕ САМ ИКАД ВИДЕО!

АФРИЧКЕ ЗВЕРИ УСРЕД АМЕРИКЕ! НЕ СХВАТАМ КАКО... АМ'САД НИЈЕ ВРЕМЕ ЗА РАЗМИШЉАЊЕ... АЈДЕ ДА СЕ СКЛОНИМО НА ДРВО!

А КАД СУ ЖИВОТИЊЕ ПРОШЛЕ... ОХ, ГРДНЕ ЛИ НЕСРЕКЕ... СВЕ МОЈЕ ДИВНЕ ЖИВОТИЊЕ СУ НЕСТАЛЕ!

ЉУДСКИ ГЛАС КОЈИ ДОЛАЗИ ИЗ ДИМА! ХАЈДЕМО, ДЕНЕ!

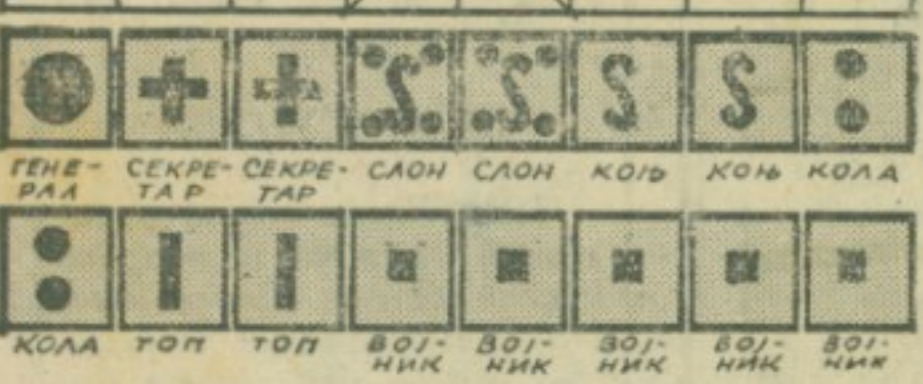
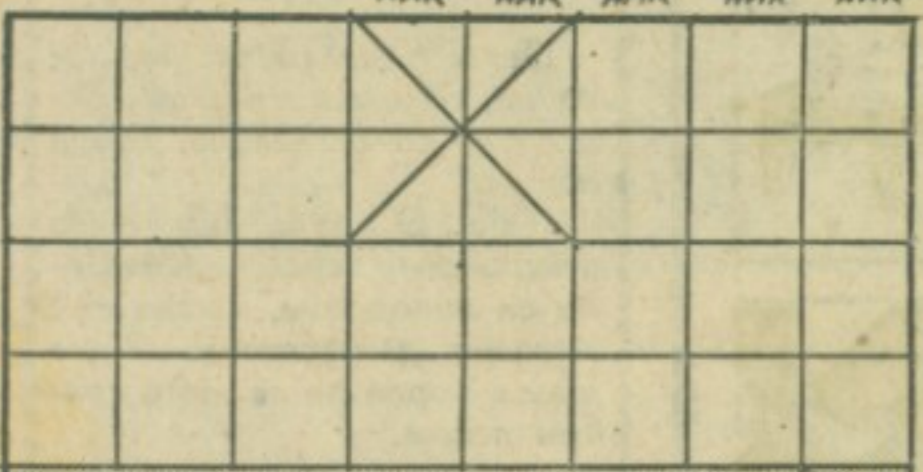

АЛИ... КАРАВАН ЈЕ ОПОКОЛЕН ВАТРОМ! КАКО ДА СЕ ПРОБИЈЕМО?

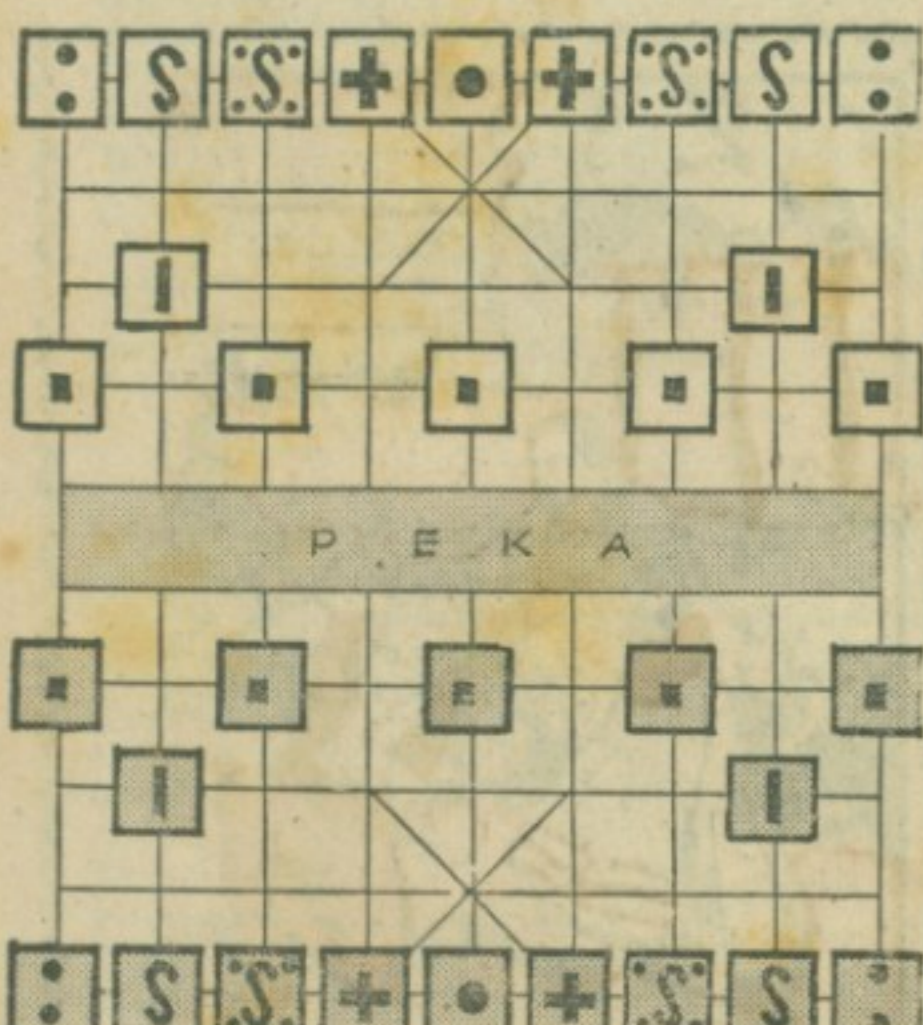
НАШУ БЕБАД, ДЕНЕ... ПОКВАСИЋЕМО ИХ У РЕЦИ... ШТИТИЋЕ НАС ОД ВАТРЕ!

НАСТАВИЋЕ СЕ

Кинески шах

Да бисте играли кинеског шаха, морате прецртати табулу коју видите на нашој слици, само толико увеличану да свако поље има димензије бар 1x1 см. Фигуре прецртајте на какав дебљи картон, тако да свака од њих претставља квадрат са висином од 1 см. па их сваку за себе исечите. Као што се види, свака страна има по 16 фигура.

Како фигуре треба наместити пре почетка игре, то се види на нашој другој слици. Али, да бисте могли да играте, морамо вам претходно показати како се свака појединачна фигура креће. Они који већ знају да играју шаха лакше ће схватити ова објашњења. Основна разлика је у томе што се код кинеског шаха фигуре не крећу по пољима, већ по тачкама између поља.

Генералово кретање ограничено је на девет тачака главног штаба (двоструки крст), по којима се он, од тачке до тачке, сме да креће у свим правцима сем дијагоналног. Унутар овог простора, он може да узима небрањене противничке фигуре ако се не налазе у дијагонали. С непријатељским генералом не сме да стоји на истој линији ако се између њих не налази бар једна фигура. Као краљ у нашем шаху, ни он не може да буде узет, али кад је нападнут (шах!) играч мора учинити једно од овог троје: а) да га помери на неку другу тачку, б) да постави испред њега неку фигуру, или в) да фигуру која му прети узме. Ако ништа од овога није могуће, онда је генерал у мату и противник добија партију.

Секретари се такође крећу само у простору главног штаба, али у свим правцима (и дијагонално), узимајући тако непријатељске фигуре.

Слонови се крећу само дијагонално, напред и назад, али не до прве, већ до друге тачке, прескачући прву. На исти начин и „једу“ противничке фигуре. Крећу се по целој својој половини, али реку не смеју да пређу.

Коњи се крећу као и коњи код обичног шаха, само што не смеју да прескоче ниједну фигуру. Реку могу да пређу.

Кола се крећу, као топови код нашег шаха, у правој линији преко целе табле, а на исти начин узимају противничке фигуре.

Топови се крећу као и кола, али могу да узимају само онда ако између њих и противничке фигуре стоји још нека фигура, коју они прескачу.

Војници се крећу (и узимају) на својој половини само право напред, од тачке до тачке, а кад пређу реку онда не само право, већ и лево и десно за по једну тачку. Уназад не могу ићи. Кад стигну на другу вилу табле, не могу се (као код обичног шаха) заменити неким важнијом фигуром.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

ЛАКТОМЕТАР БОЉИ ОД ДОСАДАШЊИХ

У америчком Институту за пољопривреду гачињен је нов апарат за мерење квалитета млека. Досадашњи лактометри углавном су откривали да ли је млеко разблажено водом или не, док је овај у стању да утврди и количину појединих млечних састојака у њему, као што су протеини, албумин, шећер и разне минералне материје. Помоћу овог апарата може се, подешавањем хране која се даје стоци, добити млеко веће хранљивости.

ХАРТИЈА ОД ГЉИВА

У Институту за хартију у Висконсину пронађен је један нов начин за справљање хартије, при чему се као сировина употребљавају — гљиве. Од гљива се узима само један део, назван талус, који се приправља исто као дрво. Овако добијена материја је крта, али ако јој се дода 10 процената целулозе онда има исте особине као и обична хартија.

СКАЛА ЧУЛА МИРИСА

Један професор психологије са универзитета у Калифорнији сматра да се и наш осећај за мирис може мерити, баш као вид или слух. Појединцима је најпре дато да мирисну извеску материју у боци, која је узета као стандард, а потом је мењана концентрација мириза, да се види до којег степена могу да га осете. На овај начин може се одредити која је концентрација најпогоднија, што је веома важно за прехранбену индустрију, јер укусе појединих јела зависи углавном од мириза.

ДУГО ЖВАКАЊЕ НИЈЕ УВЕК НЕОПХОДНО

Неки амерички стручњаци за исхрану опитима су утврдили да они који гутају недовољно сажвакана зрна кикирикија свађе их исто тако добро као и они који их зубима потпуно сажваку. Ови и још многи други опити и посматрања навели су научнике

ЗА ВЕЋУ СИГУРНОСТ ПРИ ОПЕРАЦИЈАМА...

Лекар-нарколизер ускоро неће више стајати крај операционог стола, већ у суседној одаји, испред велике ампулне табле и гледати у њене казаљке. Падне ли нека казаљка, позитеће да убризга спасоносну инјекцију болеснику с којим је докле био у вези једино преко гасних цеви и електричних спроводника. Такав контролни апарат приказао је недовољно немачки лекар др Фондершмит својим колегама, учесницима годишњег скупа Средњерајског удружења хирурга у Франкфурту на Мајни. Досадашње искуство показало је да примена овог апарата при великим операцијама пружа већу сигурност за болесника. Он аутоматски бележи вишеструке податке: висину крвног притиска и број откуцаја пулса, венски притисак, итд., дајући верну слику о раду срца и мозга лина над којим се врши операција.

ПОЧАСНИ ГЕНЕРАЛ

Иполит Флорентен Монден дошао је у Србију 1861 године ради организовања српске народне војске. Он је био француски мајор. Ујесен те исте године произведен је у чин пуковника српске војске, а 1862 постављен је за начелника Војне управе (војног министра), га ком је положај остао до 1865, кад га је заменио његов дотадашњи помоћник (Блазнавац). Дошлаци се вратио у Француску. Умро је у Паризу 1900 године. Пред смрт му је дата титула почасног генерала српске војске.

КУПОЛЕ ЗА БОЉЕ ОСВЕТЉАВАЊЕ

На равном крову једне нове зграде у Паризу размештене су полулопте од провидне пластичне материје. Овакав облик сабира више сунчаних зракова и просторије под њима много су боље осветљене.

ОДЕЛО ЗА СПЛАВАРЕ

За сплаваре који раде на рекама у северозападном делу САД начињена је специјална одећа која их штити ако случајно падну у воду. Изузетно, у оделу, налазе се цевчице од пластичне материје испуњене ваздухом, тако да човек не може потонути.

ЗА ВЕЋУ СИГУРНОСТ ПРИ ОПЕРАЦИЈАМА...

Према извештају америчке Академије наука, највише сунчаних пега за последњих 200 година биће у салашној ери, која је почела 1954 године. Очекивало се да ће оне достићи максимум између јула 1957 и децембра 1958 године, па је то углавном и учинило да се ово раздобље изабере за Међународну геофизичку годину. У прошлости, највише сунчаних пега појавило се 1755 године, али је тај „рекорд“ сада премашен. Највише их је досад било у септембру прошле године. Сунчане пеге ни до данас нису у потпуности разјашњене, мада се зна за многе последње које оне изазивају. Тако је познато да поред осталог, утичу на радио-таласе, доводе до скретања магнетске игле и ометају телевизију. Да би се ова појава боље проучила, предвиђено је изабацивање ракета у велике висине, а драгоцене податке даће и два совјетска вештачка сателита.

ПРОУЧАВАЊЕ СУНЧАНИХ ПЕГА

Према извештају америчке Академије наука, највише сунчаних пега за последњих 200 година биће у салашној ери, која је почела 1954 године. Очекивало се да ће оне достићи максимум између јула 1957 и децембра 1958 године, па је то углавном и учинило да се ово раздобље изабере за Међународну геофизичку годину. У прошлости, највише сунчаних пега појавило се 1755 године, али је тај „рекорд“ сада премашен. Највише их је досад било у септембру прошле године. Сунчане пеге ни до данас нису у потпуности разјашњене, мада се зна за многе последње које оне изазивају. Тако је познато да поред осталог, утичу на радио-таласе, доводе до скретања магнетске игле и ометају телевизију. Да би се ова појава боље проучила, предвиђено је изабацивање ракета у велике висине, а драгоцене податке даће и два совјетска вештачка сателита.

... дирекција енглеских железница има у својој служби и овчарске псе чија је дужност да терају ове које се задржавају на шинама.

... у Шлезии је у XVI веку постојало једино удружење племића који су себе називали прасцима. Чланоци овог удружења заветовали су се да се никада неће купати.

... најчудније дрво на свету свакако има један Француз из села Кро. То је, уствари, стабло шљиве на чијој једној страни

успевају шљиве, а на другој — боранија.

... све топлокрвне животиње, укључујући и птице, могу да оболе од беснила. Мада се беснила најчешће среће код месождера — пса, лисице и вука — познати су случајеви беснила и код оваца, зечева и јелена.

... муве отпорне према ДДТ-у могу се данас наћи у свим крајевима света, чак и тамо где се овај прах против инсеката уопште не употребљава.

... мирисна биљка „Луела а дупо сервант“ (девојчица избављена од вука).

... бербери су некад припадали сталежу власника јавних купатила, јер се бер-

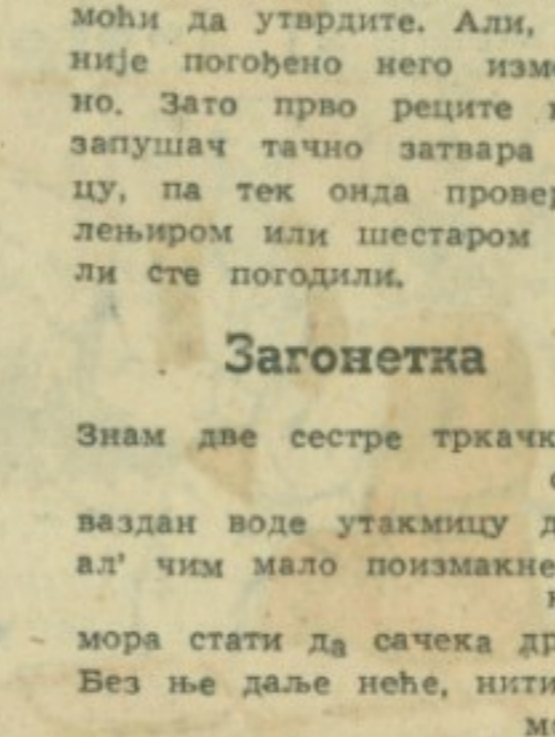
ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ

Тежак избор

Који запушач припада овој боци? Први, последњи, други или трећи? Тешко ће те погодити, јер очи varaју. Ако употребите левир и дођу ширину сваког запу-

Од тачке до тачке

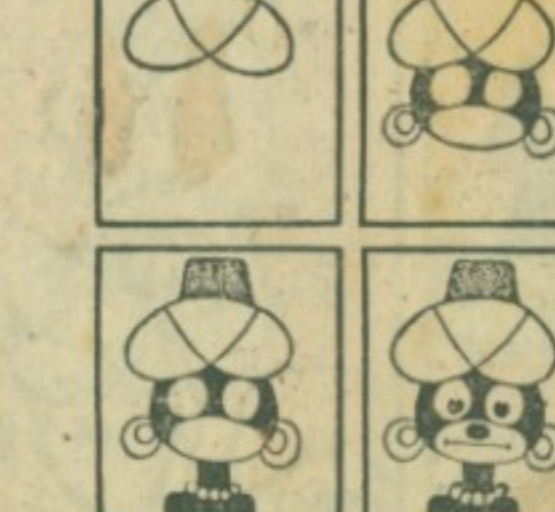
На који континент стижу ови путници? Повлачећи оловку од тачке до тачке, до бићете границе тога континента. А кад додате на цртежу још четири слова биће вам потпуно јасно који је то део света.

ЗА МАЛЕ

Све се црте ове повлаче левиром, а слика се зове: Кинез са шеширом.

ЦРТАЧЕ

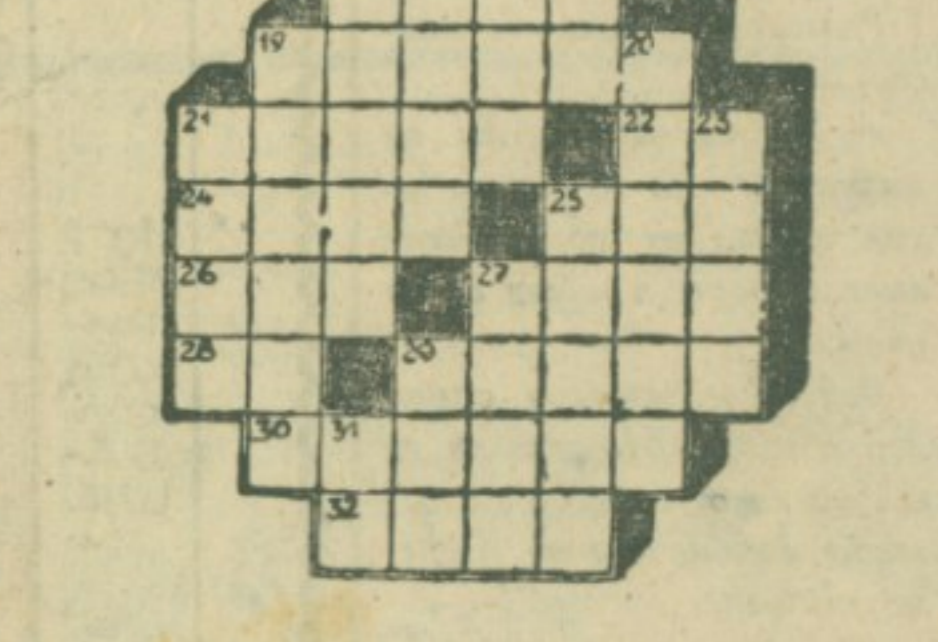
Нема муке баш ни трунке: чим нацрташ облик шунке, друге црте часом додас, створи гуску, па је продај.

ВОДОРАВНО

1) производ намењен продаји; 2) дан у савезици; 3) врста цвећа; 4) показна замесница; 5) велико-бљеска; 6) део течности; 7) лужак; 8) америчка товарна животиња; 9) врста перлуна; 10) морски становник (служби за украс); 11) највећа река у Јужној Америци; 12) пркос; 13) полудраги камен; 14) брвно; 15) део коњске опреме; 16) притока Северног Мора; 17) зимски спорт; 18) прилог за место; 19) сисар сурлан; 20) један зачак; 21) наша река; 22) град у САД; 23) освежавајуће пиће.

УСПРАВНО

1) драги камен; 2) стари српски новац; 3) битка; 4) коњ; 5) римски беседник из првог века; 6) козачки поглавник; 7) цртек; 8) драги камен; 9) врста шаргарепе; 10) град у Швајцарској; 11) држава у Северној Америци; 12) најбољи француски говорник из доба Револуције; 13) место у Гламочком Пољу; 14) историјско место у Србији; 15) врста плода код жита; 16) експлозивно оружје; 17) слагање; 18) пререзе јечам; 19) неодређена заменица; 20) историјско место у Малој Азији.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) уз; 2) сјај; 3) ураган; 4) скакавац; 5) токс; 6) аге; 7) ор; 8) ва; 9) окс; 10) Иријан; 11) Огон (Жуанчић); 12) Нарвик; 13) ва; 14) аа; 15) ре; 16) ала; 17) Мол; 18) Либертија; 19) рупија; 20) Нижа; 21) др.

Усправно: 1) улак; 2) Зага; 3) срам; 4) Јава; 5) укори; 6) нагон; 7) сто; 8) цех; 9) Нитра; 10) Ајона; 11) роа; 12) Апи; 13) наљед; 14) Кроа; 15) вал; 16) ала; 17) абун; 18) Мија; 19) Елир; 20) ринг.

